

خپریدل: عمومي

۲۸ فبروري ۲۰۱۹

اصل: انګليسي

عمومي اسامبله

امنيت شورا

د امنيت شورا
څلور اويایم کالعمومي اسامبله
درې اويایمه ناسته
د اجنډا ۴۰ ماده
د افغانستان حالت

د افغانستان وضعیت او پر نړيواله سوله او امنيت يې اغيزې

د عمومي منشي راپور

لومړۍ پيژندنه

۱. دغه راپور د عمومي اسامبلې د ۶۸/۱۱ پريکړه لیک او د امنيت شورا ۲۴۰۵ (۲۰۱۸) پريکړه لیک په تعقيب په کومو کې چې له عمومي غوښتل شوي وو، چې په هرو دريو مياشتو کې په افغانستان کې د پرمختګونو په اړه راپور ورکړي، وړاندې کيږي.

۲. د ۲۰۱۸ د ډسمبر پر ۷ د پخواني راپور (A/73/624-S/2018/1092) له خپریدو راهيسې دغه راپور د سياسي، بشري، پرمختيايي او د بشري حقونو د هڅو په ګډون، په افغانستان کې د ملګرو ملتونو د فعاليتونو په اړه تازه معلومات وړاندې کوي.

دويم: اړوند پرمختګونه

۳. د جګړې د مذاکره شوي حل په لور هڅې زياتې شوي، چې د امريکا د متحده ايالاتو او طالبانو ترمنځ په خبرو کې د پرمختګ په اړه راپورونه ورکړل شوي. افغان دولت هم د سولې د بين الافغاني خبرو اترو لپاره خپل چمتوالی جاري ساتلی، که څه هم د دولت او طالبانو ترمنځ کومې رسمي خبرې اترې نه دي ترسره شوي. د ۲۰۱۸ کال د اکتوبر د پارلماني ټاکنو وروسته موده د يو لړ موضوعاتو لکه د شميرني په پروسه کې د ځنډونو، پراخو بي نظميو او د درغليو د تورو له امله له ناندرو ډکه وه. د ټاکنو خپلواک کميسيون د ۲۰۱۹ کال ولسمشريزې ټاکنې د جولای تر ۲۰ پورې د دريو مياشتو لپاره وځنډولې. د ولسمشريزو ټاکنو لپاره نوم لیکنه د ولسمشر اشرف غني او اجرائيه رئيس عبد الله عبد الله په ګډون د ۱۸ نوماندانو په نوماندۍ سره د جنوري په ۲۰ پای ته ورسیده. د موسمي جريانونو سره سم د تاوتریخوالي په پيښو کې له خورا لږ کموالي سره، امنيت لا اوس هم بي ثباته دی. ولسي مرګ ژوبله د ریکارډ په لور کچو دوام لري. افغان دولت او ملګري ملتونه د افغانستان په اړه د جينوا د وزيرانو د کچې کنفرانس کوربه وو، چې د پرمختيايي مرستو لپاره د جينوا د دوه اړخيزه حساب ورکونې د چوکاټ په منلو تمام شو. له روانې وچکالی او په لوړو کچو بې‌خايه کيدونو سره مل، بشري وضعیت لا اوس هم ناوړه دی.

الف. سياسي پرمختګونه

۴. پر تيرو دريو مياشتو درې مهمې او اړوندې پروسي حاکمي وې: د ولسي جرګې تر ټاکنو وروسته موده، چې د اکتوبر پر ۲۰ ترسره شوې؛ ولسمشريزې ټاکنې چې په قانوني ډول اجازه/صلاحيت ورکړل شو چې په ۲۰۱۹ کال کې ترسره شي، چې د اوس لپاره په جولای کې تنظيم شوي؛ او د افغان دولت او د طالبانو بلواګري ترمنځ يوه پایي‌دونکې سياسي حل ته د رسيدو لپاره زياتې شوې هڅې.

۵. د سیاسي پخلاینې له لارې په افغانستان کې د جګړې د پای ته رسولو لپاره هڅې د ۲۰۱۸ کال په دویمه نیمه یې کې زیاتې شوي. د راپور ورکولو په موده کې، دولت د سولې د بین الافغاني مذاکراتو لپاره خپل چمتوالي جاري ساتلی. د افغانستان په اړه د جنیوا د وزیرانو د کچې په کنفرانس کې، چې د نومبر پر ۲۷ او ۲۸ ترسره شو، ولسمشر غني د حکومت د سولې د مرکچي ټیم جوړونه اعلان کړه، چې مشري یې د ده د دفتر د رئیس سلام رحيمي له خوا کیده. د دسمبر پر ۹، ولسمشر غني د سیمې لپاره د سولې د خپل ځانګړي استازي او د سولې د عالي شورا د دار الانشاء د رئیس په څیر د محمد عمر داودزي ټاکل اعلان کړل. ښاغلي داودزي د سولې د ولایتي کمیټو د تعلیقولو په ګډون د سولې په عالي شورا کې د اصلاحاتو اعلان وکړ. هغه همدارنګه یو شمیر سیمه ییزې کتنې ترسره کړې، د جنوري له ۸ تر ۱۲ یې پاکستان او د جنوري پر ۲۶ یې چین ته سفر وکړ، خو د افغان سولې پروسې په اړه د سیمه ییزې اجماع په اړه خبرې اترې ترسره کړې. د دسمبر پر ۱۲، دولت د یوه ولسمشریز فرمان په خپرولو سره د سولې د عالي مشورتي بورډ تاسیسول اعلان کړل، چې د حکومتي چارواکو، او د ښځو په ګډون د مخالفو سیاسي اشخاصو له ۳۳ غړو څخه جوړ شوي. د فبروري پر ۱۱، ولسمشر غني د سولې پروسې په اړه لومړي ملي مشورتي ناسته ترسره کړه. تر کاري ګروپي مباحثو وروسته، ولسمشر غونډې ته وینا وکړه، چې د دولت په مشرۍ یې د بین الافغاني ټول شموله پروسې پر اړتیا ټینګار کاوه او ښاغلي داودزي ته یې د فبروري په پای کې د لوی جرګې ترسره کولو دنده وسپارله خو د سولې فکتورونه او محدودیتونه تشخیص کړي.

۶. په ورته وخت کې د افغانستان د پخلاینې لپاره د امریکا د متحده ایالاتو ځانګړي استازي زلمي خلیلزاد د افغان سولې پروسې لپاره د ملاتړ د ترلاسه کولو لپاره یو شمیر سفرونه ترسره کړل. د دسمبر له ۴ تر ۲۲ پورې له سیمې څخه د کتنې پر مهال، ښاغلي خلیلزاد د طالبانو له استازو، د پاکستان، سعودي عربستان او د عرب متحده اماراتو له دولتي استازو سره په دوبي کې د دسمبر پر ۱۷ او ۱۸ خبرې اترې ترسره کړې. د راپورونو له مخې دغو دريو هیوادو له طالبانو غوښتنه کړې چې اوربند وکړي او ښکاره د دې اراده په ډاګه کړي چې له افغان حکومت سره مستقیمې خبرې اترې ترسره کړي. په دوبي کې د دولت د پلاوي له شتون سره سره بین الافغاني مذاکرات ترسره نه شول. ښاغلي خلیلزاد د جنوري له ۸ تر ۲۶ پورې له سیمې نورې لیدنې ترسره کړې، چې هندوستان او چین ته په سفر سره پیل شوې. د جنوري پر ۲۱، هغه قطر ته د طالبانو له سیاسي کمیسیون سره د شپږ ورځنیو جدي مذاکراتو لپاره سفر وکړ، چې د راپورونو له مخې خبرې اترې له افغانستان څخه د امریکایي ځواکونو پر ایستلو او د نړیوالو تروریستانو لپاره د هیواد پر یوه خوندي ځای نه بدلیدو پر سر وې. د جنوري پر ۲۶، سفیر خلیلزاد او طالبانو د جلا جلا اعلامیو په خپرولو سره په ډاګه کړه چې مهم پرمختګ شوي، که څه هم ناستې له کوم رسمي تړون پرته پای ته ورسیدې. ښاغلي خلیلزاد بیا وروسته له کابل څخه لیدنه وکړه، خو ولسمشر غني ته د خبرو د پایلو په اړه معلومات ورکړي. له رسنیو سره په مرکه کې، هغه دا ومنله چې طالبان له افغان حکومت سره په مستقیمو خبرو اترو کې ښکیل کیدل رد کړي، ځکه هغوي په دې باور دي، چې دا به د حکومت د مشروعیت منلو په مانا وي. د جنوري پر ۲۸ په یوه ناسته کې ولسمشر غني د امریکا د متحده ایالاتو او طالبانو ترمنځ په مذاکراتو کې پرمختګ د افغان حکومت له خوا د رامنځ ته شوي عمومي چوکاټ د یوې برخې په څیر یادونه وکړه. ولسمشر غني یو ځل بیا پر طالبانو په بین الافغاني ډیالوګ کې د ښکیل کیدو غوښتنه وکړه، او د افغان د سولې د تیرو پروسو د تیروتنو اخطار یې ورکړ او د دې غوښتنه یې وکړه چې د بهرنیو ځواکونو وتل او د سولې پروسه دې په منظم او دوامدار ډول ترسره شي.

۷. د فبروري پر ۵ او ۶ په مسکو کې د طالبانو د یوه لس کسيز پلاوي او یو شمیر افغان سیاستوالو ترمنځ چې زیاتره یې مخالفین وو لکه پخواني ولسمشر حامد کرزي، او د ولسمشریزو ټاکنو زیات شمیر نوماندان، د هغوي مرستیالان، همدارنګه د طالبانو پخواني غړي، یوه ناسته ترسره شوه. په دغې ناسته کې دوو ښځو هم ګډون کړی و. کنفرانس ته د وینا پر مهال، ښاغلي کرزي د سولې د وروستیو هڅو هرکلی او پر دې ټینګار وکړ چې یو ازاد او ولسواکه افغانستان یوازې د ملي یوالي له لارې ترلاسه کیدای شي. د طالبانو د سیاسي کمیسیون یوه استازي شیر حمد عباس ستانکزي ناستې ته په خپله وینا کې د سولې پروسې په اړه ګامونه په ډاګه کړل، لکه د بندیزونو له لیست څخه د طالبانو ایستل، د بندیانو خوشې کول او د طالبانو د دفتر رسمي پرانیستل، او د سولې د نهایي تړون لپاره یې د نړیوال تضمین اړتیا په ډاګه کړه. د پارلمان غړي فوزیه کوفي وویل، چې د ښځو د سیاسي ګډون او ټولنیزو-اقتصادي حقونو په ګډون، د تیرو ۱۸ کلونو لاسته راوړنې باید د سولې په هره پروسه کې وساتل شي. د کنفرانس په پای کې ګډونوالو یو ګډ پریکړه لیک خپور کړ، چې د یوه ټول شموله بین الافغاني ډیالوګ غوښتنه کوي. په پریکړه لیک کې دوي همدارنګه له افغانستان څخه د بهرنیو ځواکونو د وتل غوښتنه کړې او د

ښځو د ښوونیزو، سیاسي، ټولنیزو او اقتصادي حقونو او دغه راز د اسلامي ارزښتونو سره سم د ټولو افغانانو د بیان ازادۍ د یقیني کولو لپاره ملاتړ په ډاگه کړي. تر دغې ناستې وروسته، ولسمشر غني د سولې پروسی لپاره د افغان دولت مشرۍ پر اړتیا ټینګار وکړ.

۸. ملګرو ملتونو د افغانانو په مشرۍ او مالکیت د سولې پروسی له ملاتړ سره خپلې هڅې جاري ساتلي. د ناروې له حکومت سره په مشارکت کې، ملګرو ملتونو په کابل کې د تجربو د شریکولو یو سمینار تنظیم کړ چېرې چې کارپوهانو د کولمبیا او فلپین په اړه د سولې د وروستیو مذاکراتو په اړه د سولې د عالي شورا له غړو او د حکومت د مرکچي ټیم او د سولې د مشورتي عالي بورډ سره خپلې نظریې او لید لوري شریک کړل. د ځایي سولې د روانو هڅو د یوې برخې په څیر، د افغانستان لپاره د ملګرو ملتونو د مرستندویه پلاوي (یوناما) ساحوي دفترونو د راپور ورکولو په موده کې د ځایي سولې د دريو نوبتونو له تطبیق سره مرسته کړې، د یوه هغه په ګډون چې موخه یې په بدخشان ولایت کې پر منزوي شویو ټولنو د شخړو د اغیز راکمول وه.

۹. د پایېدونکې سولې د پیدا کولو دغه هڅې د ټاکنو له دوو پروسو سره هممهالي ترسره شوي: د ۲۰۱۹ کال د ولسمشریزو ټاکنو لپاره چمتوالی، د ۲۰۱۸ کال د اکتوبر د ولسي جرګې ټاکنو ځنډیدلې او له ناندرو ډکه پریکړه. د پارلماني ټاکنو د پایلو جدول بندي کول او اعلان سوکه پرمخ تلل. د درغلیو او طرز العملې بې نظمیو تر پراخو شکایتونو وروسته، په ټولو ۳۳ ولایتونو کې چېرې ټاکنې ترسره شوي د رایو بشپړه یا جزئي بیا شمیرنه ترسره شوه. خو بیا هم دغه کار د زیات شمیر هغو نوماندانو او سیاسي ګوندونو اندیښنې ارامي نه کړې، چا چې د ټاکنیزو ادارو پر یو شمیر او کارمندانو د رایو د دویم ځل شمیرنې په پایلو کې په لاسوهنه تورن کړي. د نومبر پر ۲۸، د ملي امنیت ریاست د ټاکنو د خپلواک کمیسیون د ساحوي عملیاتو سرپرست د درغلیو په تور ونیوه. د نوموړي قضیه بیا وروسته د لوي څارنوال دفتر ته د څیړنو لپاره راجع شوه. د رایو د شمیرنې په غځیدلې موده کې، لاریون کوونکي له بیا شمیرنې او لومړنیو پایلو خوښ نه وو او د هیواد په ۲۰ ولایتونو کې سوله ییز لاریونونه ترسره کړل، چې لږ تر لږه په ۱۱ ولایتونو کې یې په موقت ډول د کمیسیون ولایتي دفترونه وتړل. په داسې حال کې چې ځینو نوماندانو د ټاکنو پر پروسی نیوکې درلودې، زیاترو هغو یې مناسب طرز العملونه تعقیب کړي او خپل شکایتونه وړاندې کړي، چې د ټاکنیزو شکایتونو کمیسیون له لارې وڅیړل شي.

۱۰. د کابل ولایت پارلماني ټاکنې چې د لور شمیر چوکيو او زیات شمیر ثبت شوي رایه اچوونکي لري، په ځانګړي ډول ناندريز و. د ډسمبر پر ۶، د ټاکنیزو شکایتونو کمیسیون اعلان کړه چې دغه کمیسیون د کابل ټاکنې باطلې کړي، او د کمیسیون د رئیس په ګډون د ټاکنو د پنځو لور پورو چارواکو د ګوښه کولو غوښتنه وکړه. پریکړې د ولسمشر دویم مرستیال، قاضي القضا، لوي څارنوال دې ته وهڅول چې پر اساسي قانون د څار کمیسیون د دغو دوو ادارو ترمنځ منځګړیتوب وکړي، چې په تعقیب یې د محدود شمیر انتخاباتي مرکزونو د رایو پر بیا شمیرنه هوکړه وشوه. دغه اختلاف د کابل ولایت د پایلو خپرول لا پسي وځنډول. د جنوري پر ۱۴، د کابل ولایت لومړنۍ پایلې اعلان شوي. د دغو پایلو ته په یوه سور غبرګون کې، کومې چې باید د ۲۰۱۸ کال د نومبر پر ۱۰ نېټه اعلان شوي وای، نا بريالی شویو نوماندانو د جنوري پر ۲۲ په کابل ښار کې لاریون وکړ چې پلازمینې ته یې څلور سترې دروازي وتړلې، لاریون په ورته ورځ کې وروسته پای ته ورسید.

۱۱. د ټاکنیزو شکایتونو کمیسیون د لومړنیو پایلو په تړاو ۴۹۴۶ شکایتونه تر لاسه کړي، چې د دې له جملې د ۲۹۸۰ شکایتونو او ۱۹۸ غوښتنو په اړه قضاوت شوي. له دغو شکایتونو څخه ۱۱۹ قضیې د لوي څارنوال دفتر ته د زیاتو څیړنو لپاره لیږل شوي. د شکایتونو تر پروسی وروسته، کمیسیون د ټاکنو د وروستیو پایلو اعلان پیل کړل، چې د نهو ولایتونو پایلې د جنوري پر ۲۰، د دريو ولایتونو د جنوري پر ۲۳ او د شپږو ولایتونو یې د جنوري پر ۳۰ اعلان کړي.

۱۲. د ډسمبر پر ۳۰، د ټاکنو خپلواک کمیسیون اعلان کړه، چې د ۲۰۱۹ کال ولسمشریزې ټاکنې د اپریل له ۲۰ د جولای ۲۰ نېټې ته وځنډول شوي. که څه هم دغه کار له سیاسي فعالینو او مدني ټولني سره په سلا مشوره ترسره شوی و، بیا هم د ټاکنو ځنډ له نیوکو او اندیښنو سره مخ شو. د اساسي قانون د تطبیق د څار خپلواک کمیسیون د ۲۰۱۸ کال د ډسمبر پر ۳۱ یو حقوقي نظر خپور کړ، په کوم کې چې د ټاکنو ځنډول له اساسي قانون څخه سرغړونه ګڼل شوي. که څه هم دا د ټاکنو پر خپلواک کمیسیون الزامې نه و، نوموړي نظر د ټاکنو د ځنډ په اړه د خلکو نیوکې لا پسي زیاتې کړې. همدارنګه د ولایتي او ولسوالیو شوراګانو او په غزني ولایت کې د پارلماني

ټاکنو مهالویش په جولای ټاکل شوي، چیرې چې په ۲۰۱۸ کال کې د بې ثباته امنیتي وضعیت او لاریونونو له امله چې د ټاکنو د خپلواک کمیسیون ولایتي دفتر یې ترلې و ترسره نه شوي، دواړه په دغه ولایت کې د رایه اچونکو د ثبت د چارو مخه ونیوله. ګڼو همکارو ډلو د کمیسیون د ظرفیت په اړه شک څرګند کړي، چې وکولی شي څلور واړه ټاکنې په جولای کې ترسره کړي.

۱۳. له دې سره سره انتخاباتي کمیسیونونو د ملګرو ملتونو په ملاتړ د ولسمشریزو ټاکنو لپاره لوژیستيکي چمتوالی جاري ساتلی. په جنوري کې، د ټاکنو خپلواک کمیسیون له پارلماني ټاکنو څخه د زده شویو لوستونو په اړه یوه پروسه ترسره کړه او له سپارښتنو سره سم یې د کمیسیون د دار الانشاء د جوړښت او کارمندانو د تقویه کولو په اړه له حکومت سره خبرې اترې پیل کړې. دواړو کمیسیونونو د خپلو عملیاتي پلانونو او بودجې چمتو کول پیل کړي. حکومت په خپله ملي بودجه کې په ۲۰۱۹ کال کې د څلورو ټاکنو لپاره ۲۳.۴ میلیونه امریکایي ډالر تخصیص کړي، چې د ټاکنو د خپلواک کمیسیون او د ټاکنیزو شکایتونو د کمیسیونو به کارول کېږي. د عملیاتي پلان د طرحې تر چمتو کولو وروسته د ۱۱۲۱۸۹۰۴۵ امریکایي ډالرو بودجې مسوده چمتو شوه، چې د دوو کمیسیونونو او دغه راز د ملګرو ملتونو د انتخاباتي ملاتړ پروژې فعالیتونه تمویل کړي. د ولسمشریزو ټاکنو لپاره د نوماندانو نوم لیکنه د دسمبر پر ۲۲ پیل او د جنوري پر ۲۰ پای ته ورسیده، چې د ولسمشر غني او اجرائیه رئیس په ګډون ۱۸ نوماندانو ځانونه ثبت کړي. دغو ټاکنو لپاره هیڅ بنځینه نوماندې نوم لیکنه نه ده کړې، خو درې بنځې د ثبت شویو په ولسمشریزو ټکیتونو کې د غرو (مرستیالانو) په څیر ولارې دي. د ټاکنو د خپلواک کمیسیون له خوا د اسنادو تصدیقونه د فبروري پر ۴ پیل شوه په داسې حال کې چې د ټاکنیزو شکایتونو د کمیسیون له خوا به له ناقانونه وسله والو ډلو سره د نوماندانو د اړیکو څیړل به د مارچ تر ۲۲ پورې دوام وکړي. د جنوري پر ۷، د رایه اچونکو د ثبت نوي مقررات تایید او د ثبت پروسه به د مهالویش سره سم په مارچ کې پیل شوي. کمیسیون دغه راز د ټکنالوژي د کارونې په لټه کې دی لکه د رایه اچونکو د ثبت لپاره د بایومتریک وسایلو کارول، کومو چې د ولسي جرګې د ټاکنو پرمهال په متناقض ډول کار کوه. د حکومت غوښتنې په غبرګون کې د ټاکنیزو شکایتونو کمیسیون دوه بې رایې غړي معرفي شول او د فبروري پر ۵ رسمي سپارښتن لیک ولسمشر غني ته د هغه تایید لپاره واستول شو.

۱۴. د پارلماني ټاکنو څرګند خراب مدیریت او د درغلیو او فساد تورونو د انتخاباتي کمیشنرانو د ګوښه کولو غوښتنې او په انتخاباتي سیستم کې د سمونو رامنځ ته کولو اړتیاوې یو ځل بیا تقویه کړې. په دسمبر میاشت کې، د افغانستان ستر ملي ائتلاف او سیاسي ګوندونو د ارتباط ډلې د دواړو کمیسیونونو په جوړښتونو کې د بنسټیزو سمونونو غوښتنه وکړه. سربیره پر دې، ګوندونو همدارنګه د حکومت د لاسوهنې په ضد اخطار ورکړ کوم چې بنیایي دراتلونکو ولسمشریزو ټاکنو باور کمزوری کړي. د جنوري پر ۱۳، د ولسمشر دویم مرستیال سرور دانش خلکو ته د حکومت د پلانونو په اړه اشاره وکړه، چې په دواړو کمیسیونونو کې د اصلاحاتو رامنځ ته کول په پام کې لري. د جنوري پر ۱۶، حکومت له سیاسي فعالینو او مدني ټولني سره سلا مشوري پیل کړې څو په دواړو کمیسیونونو او د کمیشنرانو د بدلولو په میکانیزمونو کې د بالقوه بدلونونو په اړه اجماع رامنځ ته کړي. د فبروري پر ۱۱، د ولسمشر د دویم مرستیال دانش په مشرۍ یوې ځانګړې کمیټې چې له دولتي چارواکو، سیاسي ګوندونو او د مدني ټولني له سازمانونو تشکیل شوې، د دواړو کمیسیونونو د غړو لپاره د ټاکنې د نوي پروسې په ګډون د ټاکنو په قانون کې په وړاندیز شویو تعدیلاتو توافق وکړ. په دغه قانون کې د تعدیلاتو طرح د کابینې له خوا د فبروري پر ۱۲ تایید شوه. په ورته ورځ، ولسمشر غني یو فرمان صادر کړ چې د ټاکنو د خپلواک کمیسیون او کمیشنران او د ټاکنیزو شکایتونو د کمیسیون پنځه کمیشنران یې ګوښه کړل او د دغو کمیسیونونو د دار الانشاء رئیسان یې د کمیسیونونو د سرپرستو په څیر وټاکل او د نویو رئیسانو غوره کول او ګمارل یې وځنډول.

۱۵. په ورته وخت کې، سیاسي فعالینو تر ولسمشریزو ټاکنو مخکې د ملاتړ د بسیجولو لپاره خپلې هڅې روانې ساتلې. د جنوري پر ۲۸، د افغانستان د ستر ملي ائتلاف ویاند رسنیو ته وویل چې د ولسمشریزو ټاکنو لپاره د یوه واحد نوماند د ټاکلو هڅې د تیر په څیر ناکامې شوې. د ټکیتونو جوړولو هم پر افغانستان د حاکمو سیاسي ترتیباتو په اړه نوي اختلافات رامنځ ته کړل، چې د اجرائیه رئیس عبد الله او د ملي امنیت د پخواني سلاکار حنیف اتمر په ګډون یو شمیر نوماندانو د غیر متمرکز/فدرالي نظام او سیاسي اصلاحاتو لپاره خپل ملاتړ په ډاګه کاوه. دغه راز د موقتي ادارې د ممکنه جوړونې په اړه دوامدارو او اوازو د ولسمشریزو نوماندانو او مرستیالانو ترمنځ د ولسمشریزو ټاکنو د پایلو او سولې پروسې په اړه اختلافات را ولار کړي. دغه اختلافات د فبروري پر ۲۴ هغه

مهال لا پسي زيات شول، كله چي ولسمشر غني د اجرائيه رئيس د دويم مرستيال محمد محقق چا چي د ۲۰۱۹ كال د ولسمشريزو ټاكنو لپاره د بناغلي اتمر د دويم مرستيال په څير ځان ثبت كړي له خپل منصب څخه د گوښه كولو اعلان كړل. يوه وروسته، بناغلي محقق د يوې اعلاميې په خپرولو سره د ولسمشر پريكړه رد كړه، په داسې حال كې چې اجرائيه رئيس عبد الله د بناغلي محقق په ملاتړ يوه اعلاميه خپره كړه. دغه كار د ولسمشر غني د پريكړې په اړه اختلافات را ولاړ كړل، چې حكومت د دې ادعا كوله چې تر اساسي قانون لاندې د لوړ پوړو چارواكو د لرې كولو صلاحيت لري په داسې حال كې چې بناغلي محقق ملاتړو استدلال كاوه چې د هغه موقف د ۲۰۱۴ كال د ملي يووالي حكومت په تړون كې تضمين شوي او له همدې امله د هغه گوښه كول له اجرائيه رئيس عبد الله سره د سلا مشورو اړتيا لري.

ب. امنيت

۱۶. د امنيتي پيښو له دوامدار لوړ شمير سره امنيتي وضعيت لا اوس هم بي ثباته دی. په ۲۰۱۸ كال كې، ملگرو ملتونو ۲۲۵۷۸ امنيتي پيښې ثبتې كړي، چې په ۲۰۱۷ كال كې د ۲۳۷۴۴ په تاريخي ډول د ثبت شوي لوړ شمير په پرتله ۵ سلنه كموالي په ډاگه كوي. يوناما په ۲۰۱۸ كال كې ۱۳۸۰۵ وسله والې نښتې ثبتې كړي، چې د ټولو امنيتي پيښو ۶۱ سلنه او د ۲۰۱۷ كال په پرتله ۱۰ كموالي په ډاگه كوي. د لاس جوړ چاوديدونكو توکو كارونې اړوند پيښې د پيښو دويمه ستره كټگوري گڼل كيري. راپور شوي هوايي بريدونه كوم چې وار له مخي د ۲۰۱۶ كال په پرتله په ۲۰۱۷ كې ۶۷.۶ سلنه زيات شوي وو، په ۲۰۱۷ كې له ۹۵۰ څخه په ۲۰۱۸ كې ۱۳۵۲ ته په پورته كيدو سره ۴۲ سلنه نور لوړ شوي. طالبان په د كال په اوږدو كې وتوانيدل چې په موقت ډول د ۲۱ ولسواليو اداري مركزونه ونيسي، چې دا د ۲۰۱۴ په پای كې افغان ځواكونو د امنيتي ليرد راهيسې دويم لوړ شمير گڼل كيري. د ۲۰۱۷ كال په پرتله هډفي وژنې او تښتوني ۹ سلنه زياتې شوي، په داسې حال كې چې ۱۰۶ ځانمرگي بريدونه ثبت شوي، چې د ۲۰۱۴ راهيسې تر ټولو لوړ شمير دی او د ۲۰۱۷ كال په پرتله ۵ سلنه زيات شوي. د هيواد په جنوبي او ختيځو سيمو كې د پيښو تر ټولو لوړ شمير ثبت شوی، كوم چې د ټولو امنيتي پيښو ۵۲ سلنه جوړوي.

۱۷. د ۲۰۱۸ د نومبر د ۱۶ او د ۲۰۱۹ د فبروري د ۷ ترمنځ، يوناما ټولټال ۴۴۲۰ امنيتي پيښې ثبتې كړي، چې د تير كال د ورته مودې په پرتله ۸ سلنه كموالي په ډاگه كوي. جنوبي سيمي د پيښو د تر ټولو لوړ شمير شاهدې وه، په تعقيب يې ختيځې او شمالي سيمي وې، چې دغه درې سيمي د ټولو پيښو ۶۷ سلنه جوړوي. د امنيتي پيښو پر چاپيريال باندې د وسله والو نښتو په حاكميت سره رامنځ ته شوي جريانونه له كوم بدلون پرته په خپل حال پاتې دي، چې د ټولو پيښو ۵۸ سلنه جوړوي كوم څه چې په ۲۰۱۷ كال كې د ورته مودې په پرتله ۱۲ سلنه كموالي په ډاگه كوي. ځانمرگي بريدونه ۶۱ سلنه راكم شوي، چې د افغان ملي دفاعي او امنيتي ځواكونو له خوا د كابل او جلال اباد په ښارونو كې مخه نيونكې بريالۍ هڅې منعكسوي، په داسې حال كې چې د افغان هوايي ځواك او نړيوالو نظامي ځواكونو له خوا هوايي بريدونه د تير كال د ورته مودې په پرتله ۵۱ سلنه لوړ شوي.

۱۸. حكومت په خپل امنيتي مشرتابه كې د پام وړ بدلونونه رامنځ ته كړل. د ډسمبر پر ۲۳، ولسمشر غني اسد الله خالد د دفاع وزارت او امر الله صالح د كورنيو چارو وزارت د سر پرستانو په څير اعلان كړل. وروسته بناغلي صالح د جنوري پر ۱۹ له خپل موقف څخه استعفا وكړه، چې د ولسمشر غني د انتخاباتي ټكيت د لومړي مرستيال په څير ټاكنو ته ودريري. د جنوري پر ۲۰، ولسمشر غني د ملي امنيت سلاكار حمد الله محب د كورنيو چارو وزارت د سر پرست په څير وگماره. د فبروري پر ۱۱، حكومت مسعود اندرابي، د ملي امنيت د رياست پخواني مرستيال، د كورنيو چارو د نوي سر پرست په څير وټاكه.

۱۹. په ټول افغانستان كې په نسبي ټيټو كچو او له موسمي نمونو سره سم د دولتي ځواكونو او دولت ضد عناصرو ترمنځ ځايي نښتو دوام درلود، چې هيڅ لور د سيمي په تر لاسه كولو كې كوم د پام وړ پرمختگ نه دی كړي. د افغان ملي امنيتي او دفاعي ځواكونو ژمني عمليات د هيواد پر جنوبي سيمو، همدارنگه په ختيځ كې پر ننگرهار، په شمال كې پر بلخ او فارياب، په جنوب ختيځ كې پر غزني او په لويديځ كې پر هرات او فراه متركز وه. دوي لا اوس هم د افغانستان په شمال كې د سترو لارو په اوږدو كې د عمومي امنيت د ښه كولو له ننگونو سره مخ دي. د جنوري د ۱۶ او ۱۹ نېټو ترمنځ، د افغان ملي دفاعي او امنيتي ځواكونو پر تداركاتي كاروان باندې چې د ميمني او مزار شريف ترمنځ يې سفر كاوه څو ځلي بريدونه وشول چې د شاوخوا ۵۰ تلفاتو او د ۴۰

نقلیه وسیلو د ویجاړیدو لامل شول، چې په سیمه کې د افغان امنیتي ځواکونو د هڅو لپاره یو په شاتګ ګڼل کېږي. په هیواد کې د دولت ضد عناصرو په وړاندې د افغان او نړیوالو نظامي ځواکونو د هڅو د تقویم لپاره هوایي بریدونه دوام لري، چې د راپور ورکولو په موده کې د پیشبینی نه وړ هوایي بریدونه ترسره شوي. تر ټولو زیات هوایي بریدونه - کابو یو پر دریمه - په هلمند ولایت کې رامنځ ته شوي، چېری چې د طالبانو تش په نامه والي ملا منان د ډسمبر پر ۱ نېټه د بی پیلوټه الوتکې په هوایي برید کې ووژل شو، چې تر هلمند وروسته زیات هوایي بریدونه په فراه، ارزګان، ننګرهار، غزني او فریاب ولایتونو کې ترسره شوي. د راپور ورکولو په موده کې، راپورونو له مخې د نړیوالو نظامي ځواکونو پنځه خدمتیان وژل شوي، د هغو دوو په ګډون چې د ۲۰۱۹ کال د جنوري په لومړیو دريو اونیو کې وژل شوي.

۲۰. په ټول هیواد کې د ځانمرګو او ډله ییزو بریدونو له عمومي کموالي سره سره، د راپور ورکولو په موده یو شمیر د لوري کچې بریدونه رامنځ ته شول، په ځانګړي په کابل ښار کې. په کابل ښار کې د دوو مهمو بریدونو مسوولیت لا تر اوسه کوم لوري پر غاړه نه دی اخیستی: د نومبر پر ۲۰ د مذهبي غونډې په ضد د ځانمرګي برید او د ډسمبر پر ۲۴ د کار، ټولنیزو چارو، شهیدانو او معلولینو پر وزارت ډله ییز برید. د برید پر مهال د ټول ګټو وزارت په ودانۍ کې د ملګرو ملتونو کارمندان د افغان ډیپلوماتیکو ساتندویو خدمتونو د غړو له خوا وژغورل او له ساحې څخه وایستل شول. د دوو هغو بریدونو مسوولیت چې له نظامي چارو سره تړلي دوه نړیوال کمپاوندونه یې په نښه کړي، طالبانو پر غاړه واخیست: د نومبر پر ۲۸ د انجمن کمپ په ضد برید او د جنوري پر ۱۴ د ګرین ویلج په ضد برید. په ګرین ویلج کې د برید پر مهال د ملګرو ملتونو لسو کارمندانو کوم ضرر نه و رسېدلی، په داسې حال کې چې دوه نور سړسیرن ټپي شوي وو. د افغان ملي دفاعي او امنیتي ځواکونو په ضد یو بل نا برابر برید چې مسوولیت یې طالبانو پر غاړه واخیست، د جنوري پر ۲۱ رامنځ ته شو، کله چې له چاودیدونکو توکو ډک هاموي په وردګو ولایت کې د افغان د چټک غبرګون ځواکونو په بیس کې وچاودید، چې ۳۹ امنیتي پرسونل یې ووژل او ۵۸ نور یې ټپي کړل.

۲۱. د ټاکنو، ملکي تلفاتو یا د لوري کچې افرادو د نیونې په تړاو په هیواد کې یو شمیر لاریونونه ترسره شوي. د نومبر په وروستیو کې د یوې اونۍ په موده کې، د دولت پلوه نظامي ځواکونو د عملیاتو په پایله کې د رامنځ ته شویو ملکي تلفاتو په ضد لږ تر لږه څلور لاریونه په کیلان ولسوالۍ (غزني ولایت)، په جبل السراج ولسوالۍ (پروان ولایت)، په محمد اغا ولسوالۍ (لوګر ولایت) او کومل ولسوالۍ (پکتیکا ولایت) کې ترسره شول. د نومبر پر ۲۵، د ملي امنیت ریاست علیپور یو هزاره توکمه ملیشه یې قوماندان په جنايي کړنو کې د بنګلنډ په تور ونیوه. دغه نیونه په کابل او بامیانو کې چېری چې لاریونونه په تاوتریخوالي وایستل، او دغه راز په هرات، بلخ، دایکندي او وردګو ولایتونو کې د پراخو لاریونونو لامل شوه. علیپور بیا وروسته د نومبر پر ۲۶ خوشي کړای شو. د ولسي جرګې د ټاکنو د لومړنیو پایلو او د رایو بیا شمیرل د سرکونو د بندیدو یا د انتخاباتي کمیسونونو د ولایتي دفترونو د تړل کیدو لامل شوي.

۲۲. د عراق او شام د اسلامي خلافت- خراسان ولایت د افغان او نړیوالو نظامي ځواکونو له خوا په ننګرهار ولایت کې د دغې ډلې د موقعیتونو او مرچلو په ضد د زیاتو عملیاتو سره سره خپل شتون ساتلي. د هوایي بریدونو په ګډون دغو عملیاتو د داعش/اسلامي دولت خراسان ولایت ډلې په ویجاړولو کې د پام وړ اغیز درلود. یوناما په کونړ ولایت کې د طالبانو او داعش/د اسلامي دولت خراسان ډلې ترمنځ جګړې ثبتې کړي، کوم څه چې د طالبانو او داعش/د اسلامي دولت خراسان ولایت ډلې لپاره یو تر ټولو فعال موقعیت په ډاګه کوي، سره له دې چې په ننګرهار ولایت کې جګړې هم روانې وې. په ۲۰۱۸ کال کې ولایتي مرکز په ځانمرګو بریدونو کې د ۱۰ سلنه زیاتوالي تر مشاهدې وروسته، د افغان ملي دفاعي او امنیتي ځواکونو له خوا زیاتو تطبیق شویو تدابیرو په ۲۰۱۹ کال کې په جلال اباد ښار کې امنیت بڼه کړی. د نومبر پر ۲۳، داعش/د اسلامي دولت خراسان ولایت ډلې د خوست ولایت په مندوزیو ولسوالۍ کې د یوه نظامي بیس په یوه جومات کې د ځانمرګي برید مسوولیت پر غاړه واخیست، چې د راپورونو له مخې یې ۳۵ امنیتي پرسونل ووژل.

۲۳. د تهدید د دوو او د جنايي اوو پیښو په ګډون د نهو داسې پیښو راپور ورکړل شوی، چې د ملګرو ملتونو کارمندان یې اغیزمن کړي.

ج. سیمه ییزه همکاري

۲۴. د راپور ورکولو په موده کې د افغان سولې پروسي په اړه سيمه ييزه ښکېلتيا زياته شوې، څرنگه چې افغان دولت او د سيمي هيوادونو خپلې دوه اړخيزې هڅې غښتلې کړې. په جنوري مياشت کې، د ملي امنيت سلاکار حمد الله محب له هندوستان، چين، سعودي عربستان او عرب متحده اماراتو څخه ليدنه وکړه څو د سولې پروسي، تروريزم سره مبارزې او د دوه اړخيزو او څو اړخيزو اړيکو په اړه خبرې اترې ترسره کړي. وينا والو د افغان سولې او پخلاينې پروسي او په دې برخه کې د دوامداره همکارۍ لپاره خپل ملاتړ په ډاگه کړ.

۲۵. د ايران اسلامي جمهوريت هم د افغان سولې پروسي په ملاتړ کې خپله ښکېلتيا زياته کړې. د ډسمبر پر ۲۶، د ملي امنيت د ستري شورا رئيس جنرال علي شمخاني په کابل کې له ولسمشر غني، اجرائيه رئيس عبد الله او د ملي امنيت شورا له سلاکار محب سره وکتل. د ډسمبر پر ۳۰، د ايران د اسلامي جمهوريت د بهرنيو چارو وزارت راپور ورکړ، چې د طالبانو يو پلاوي په افغانستان کې د سولې پروسي په اړه د خبرو اترو لپاره له ايران څخه ليدنه کړې او دا چې دغه خبرې اترې د افغان حکومت په خبرتيا سره ترسره شوي. د جنوري پر ۵ نېټه، د ايران د اسلامي جمهوريت د بهرنيو چارو وزارت مرستيال عباس عراقچي له کابل څخه ليدنه وکړه، چې ولسمشر غني، اجرائيه رئيس عبد الله او د افغانستان د بهرنيو چارو وزير صلاح الدين رباني سره وکتل. ښاغلي عراقچي له طالبانو سره د تهران د خبرو اترو په اړه معلومات ورکړل او د افغانانو په مشرۍ او مالکيت يې د سولې پروسي لپاره د خپل هيواد ژمنتوب بيا يادونه وکړه.

۲۶. پاکستان هم د دوه اړخيزو او څو اړخيزو لارو چارو له لارې له افغانستان سره خپله ښکېلتيا جاري ساتلې. د ډسمبر له ۲۴ تر ۲۶ پورې، د نوموړې هيواد د بهرنيو چارو وزير شاه محمود حسين قريشي د اسلام اباد سولې د هڅو د ملاتړ د سيمه ييزې رسيدنې د يوې برخې په څېر له کابل، تهران، بيجينگ او مسکو څخه ليدنه وکړه. د ډسمبر پر ۱۵، د افغانستان-چين-پاکستان د بهرنيو چارو وزيرانو ډيالوگ په کابل کې ترسره شو. د دوي په گډه اعلاميه کې، درې واړو خواوو د دوه اړخيز سياسي باور جوړونې، د پخلاينې د هڅو د ملاتړ او د پرمختيا، ښلولي، امنيت او تړويزم سره د مبارزې په گډون د درې اړخيزې همکارۍ د نورو کلیدي ساحو پر دوام هوکړه وکړه. درې واړو خواوو د وزير مرستيالانو د درې اړخيز ډيالوگ، د تروريزم سره د مبارزې او امنيت په د مرستيال وزيرانو سلا مشورو او رئيسانو د عمومي همکارۍ او دغه راز د نورو توافق شويو ميکانيزمونو له لارې د دويم ډيالوگ د تړون پر پلي کولو توافق وکړ.

۲۷. د ولسمشر غني له خوان د ډسمبر پر ۱۳ په هرات ولايت کې د لاجوردو کوريدور په پرانستلو سره د افغانستان سوداگريز نښلون لاسي غښتلې شو. تمه کيږي چې دغه کوريدور به اروپايي مارکيتونو د افغان توليداتو صادرو لاسان کړي. د راپور ورکولو په موده، د دغه مسير له لارې د افغان توکو لومړۍ جوپه ترکيې ته ورسیده.

۲۸. د ۲۰۱۸ کال په نومبر کې، د اسيا زره-استانبول پروسي لاندې له تروريزم سره د مبارزې او باور جوړونې تدابيرو په اړه د سيمه ييز تخنيکي گروپ او مه ناسته په دوبي کې ترسره شوه. په ناسته کې گډونوالو هيوادونو له تروريزم سره د مبارزې د يوې واحدې ستراتيژۍ په گډه طرحه کولو او پلي کولو کې خپله ليوالتيا په ډاگه کړه.

درېيم: بشري حقونه

۲۹. د ۲۰۱۹ کال د فيبروري پر ۲۵، يوناما په وسله واله جگړه کې د ملکي وگړو د ساتنې په اړه خپل د ۲۰۱۸ کال راپور خپور کړ. ماموريت د ۲۰۱۸ کال د جنوري د لومړۍ او ډسمبر د ۳۱ ترمنځ ۱۰۹۹۳ ملکي تلفات (۳۸۰۴ مړه او ۷۱۸۹ ټپي) مستند کړي، چې په يوه کال کې د ولسي مړينې ثبت شوي تر ټولو لوړ شمير گڼل کيږي، له کوم وخت راهيسې چې يوناما په ۲۰۱۹ کال کې په سيستماتيک ډول د تلفاتو مستند کول پيل کړي، او د ۲۰۱۷ کال په پرته له ۵ سلنه عمومي زياتوالي په ډاگه کوي. يوناما د ملکي تلفاتو ۶۳ سلنه دولت ضد عناصرو (۳۷ سلنه طالبانو، ۲۰ سلنه داعش/د اسلامي دولت خراسان ولايت ډلې او ۶ سلنه د هغو وسله والو په گډون چې ځانونه داعش/د اسلامي دولت خراسان ولايت ډلې معرفي کوي نا معلومو دولت ضد عناصرو ته)، ۲۴ سلنه دولت پلوه ځواکونو (۱۴ سلنه افغان ملي دفاعي او امنيتي ځواکونو، ۶ سلنه نړيوالو نظامي ځواکونو، ۲ سلنه دولت پلوه مليشو او ۲ سلنه گڼو نامعلومو دولت پلوه ځواکونو ته)، ۱۰ سلنه د دولت ضد عناصرو او دولت پلوه

ځواکونو ترمنځ د ځمکنیو نښتو پرمهال نامعلومو ډزو او ۳ سلنه نورو پېښو لکه له جگړې څخه پاتې شونو چاودیدونکو توکو او د پولې په اوږدو کې نښتو ته منسوب کړي.

۳۰. د انتحاري او غیر انتحاري بریدونو په ګډون د هغو تاکتیکونو کارونه چې د لاس جوړ چاودیدونکو وسیلو کارونه رانغاړي په ۲۰۱۸ کال تر ټولو د زیاتو ملکي تلفاتو لامل شوي (۴۲ سلنه)، چې ۴۶۲۷ ملکي تلفات (۱۳۶۱ مړه او ۳۲۶۶ ټپي) یې اړولي، چې د ۲۰۱۷ کال په پرتله ۱۱ سلنه زیاتوالي په ډاګه کوي. د راپور ورکولو په موده کې یو تر ټولو ناوړه برید د نومبر پر ۲۰ هغه مهال رامنځ ته شو کله چې یوه ځانمرګي بریدګر په ځان پورې تړلي چاودیدونکي توکي د یوې غونډې په منځ کې چې دیني مراسم یې لمانځل وچول، چې د ۶۰ ولسي وګړو د مړینې او ۸۶ نورو د ژوبلې لامل شوه. ځمکنۍ نښتې چې د ولسي مرګ ژوبلې دویم مخکښ لامل ګڼل کېږي، ۳۳۸۲ ملکي تلفات (۸۱۴ مړه او ۲۵۶۸ ټپي) رامنځ ته کړي چې د ټولو ملکي تلفاتو ۳۱ سلنه جوړوي، چې د ۲۰۱۷ کال په پرتله یو لږ کموالی په ډاګه کوي. یوناما دغه راز د دولت پلوه ځواکونو له خوا له هوايي عملیاتو څخه د ملکي تلفاتو د لوړیدونکو کچو مستند کول جاري ساتلي، چې په ۲۰۱۸ کال کې یې د ریکارډ تر کچې لوړ ۱۰۱۵ ملکي تلفات (۵۳۶ مړه او ۴۷۹ ټپي) مستند کړي، چې د ۲۰۱۷ کال په پرتله ۶۱ سلنه زیاتوالی په ډاګه کوي، او بڼځې او ماشومان د دغو تلفاتو ۶۴ سلنه تشکیلوي. د دولت پلوه ځواکونو له خوا چاڼیزو عملیاتو زیات شمیر ملکي تلفات رامنځ ته کړي، چې د ۳۵۳ ملکي تلفاتو (۲۸۴ مړه او ۶۹ ټپي) لامل شوي. یوناما همدارنګه د دې یادونه کوي، چې له چاڼیزو او هوايي عملیاتو څخه یې زیات شمیر ملکي تلفات مستند کړي، چې له زیاتره چاڼیزو عملیاتو د نړیوالو نظامي ځواکونو هوايي ملاتړ مل وي. یوناما په ۲۰۱۸ کال کې د ماشومانو ۳۰۶۲ تلفات (۹۲۷ مړه او ۲۱۳۵ ټپي) او د بڼځینه لویانو ۱۱۵۲ تلفات (۳۵۰ مړي او ۸۰۲ ټپي) مستند کړي، چې دواړه یې د ۲۰۱۷ کال په پرتله کموالی په ډاګه کوي. په ۲۰۱۸ کال د ماشومانو د تلفاتو مخکښ لامل لا اوس هم ځمکنۍ نښتې ګڼل کېږي، چې د ماشومانو ۱۱۹۲ تلفات (۲۷۶ مړه او ۹۱۶ ټپي) یې رامنځ ته کړي. د دولت ضد عناصرو له خوا هغه غیر انتحاري بریدونه چې د لاس جوړ چاودیدونکو توکو وسیلې رانغاړي د ماشومانو ترمنځ د تلفاتو دویم ستر عامل و، چې د ماشومانو ۵۱۷ تلفات (۱۲۹ مړه او ۳۸۸ ټپي) اړولي. د دولت پلوه ځواکونو له خوا د انډینني ور هوايي عملیاتو په ۲۰۱۸ کال کې د ماشومانو ۴۹۲ تلفات (۲۳۶ مړه او ۲۵۶ ټپي) رامنځ ته کړي، چې د تیر کال په پرتله ۸۵ سلنه زیاتوالی او د وژل شویو ماشومانو په شمیر کې ۱۰۷ سلنه زیاتوالي په ډاګه کوي. د ماشومانو له ۴۲۶ تلفاتو (۱۳۶ مړه او ۲۹۰ ټپي) سره، ماشومان له جگړې څخه د پاته شونو چاودیدونکو توکو له امله په ۲۰۱۸ کال د رامنځ ته شویو ملکي تلفاتو ستره برخه (۸۷ سلنه) جوړوي.

۳۱. د ۲۰۱۸ کال د اکتوبر له ۱ د ډسمبر تر ۳۱ پورې، په وسله واله جگړه کې د ماشومانو په ضد د سختو سرغړونو په اړه د څارنې او راپور ورکونې هیوادني کاري ځواک په تیره ربع کې د ۳۳ پېښو په پرتله ۶۹ داسې پېښې مستندې کړي چې بڼوونځي او اړوند کارمندان یې په نښه کړي. دغه کاري ځواک ۶۵ پېښې دولت ضد عناصرو (۵۵ د طالبانو له خوا، ۷ د داعش/د خراسان ولایت ډلې له خوا، ۲ د نامعلوم وسله والو ډلو له خوا او یوه په ګډه د داعش او طالبانو له خوا) او ۴ دولت پلوه ځواکونو (۲ د افغان ملي اردو او یوه یوه د هر یوه نړیوالو نظامي ځواکونو او دولت پلوه ملیشو له خوا) ته منسوب کړي. د زیاتوالي اصلي لامل د طالبانو له خوا د هغو بڼوونځیو پر ضد بریدونه دي، چې د انتخاباتي مرکزونو په څیر کارول شوي. نوموړي کاري ځواک ډ ټاکنو اړوند ۴۸ داسې پېښې مستندې کړي چې پوهنه یې اغیزمنه کړي (۴۶ د طالبانو له خوا، چې په ۲ کې د ټاکنو د دندنې په اړه د بڼوونیزو چارواکو نښتونه شامله وه؛ یوه د دولت پلوه ملیشو له خوا؛ او ۱ چې د افغان ملي اردو او طالبانو ترمنځ د جگړې له رامنځ ته شوي).

۳۲. داعش/د اسلامي دولت خراسان ولایت ډلې د دولت پلوه ځواکونو له خوا په ختیځه سیمه کې د هوايي بریدونو په ضد د نجونو بڼوونځیو هدف ګرځول جاري ساتلي. په تیر کال کې د ۱۹ پېښو په پرتله، نوموړي کاري ځواک له خوا د روغتیايي مرکزونو او روغتیايي پالنې پر کارمندانو له ۱۲ تایید شویو بریدونو، ۸ یې د مرکزونو په ضد، ۲ یې د روغتیايي پالنې اړوند کارمندانو په ضد او ۲ یې د دواړو مرکزونو او کارمندانو په ضد ترسره شوي. د څارنې او راپور ورکونې کاري ځواک ۱۰ پېښې وسله والو ډلو (۹ طالبانو او ۱ داعش/د اسلامي دولت خراسان ولایت ډلې ته) او ۲ نړیوالو نظامي ځواکونو ته منسوبې کړي.

۳۳. د تیرې ربع د پنځو پیښو په پرتله چې ۱۵ هلکان په کې شامل وه، کاري ځواک د وسله والو ډلو له خوا د ماشومانو د تښتوني پنځه پیښې تاییدې کړې چې ۱۱ هلکان په کې شامل وو (څلور د طالبانو له خوا چې ۹ هلکان یې اغیزمن کړي او یوه د داعش/د اسلامي دولت خراسان ولایت ډلې له خوا چې ۲ هلکان په کې شامل دي). سربریره پر دې، نوموړي کاري ځواک د وسله والو ډلو له خوا د ماشومانو د گمارني او کاروني دوه پیښې تاییدې کړې، چې دوه هلکان په کې شامل وو (یوه د طالبانو له خوا او یوه د نامعلومو دولت ضد عناصرو له خوا).

۳۴. دولت د بنځو د حقونو د ودې او ساتنې لپاره نور گامونه پورته کړي. د ډسمبر پر ۱۸، دولت د بنځو د اقتصادي ځواکمنتیا او مالي خپلواکۍ د زیاتولو په موخه یوه پالیسي تایید کړه چې میراث او شتمنی د مالکیت حقونو ته د بنځو لاسرسۍ ته وده ورکوي، کومه چې به د ۲۰۱۹ په مارچ کې نافذه شي. د ډسمبر پر ۲۰، افغانستان د بنځو په ضد د تبعیض د ټولو بنځو د له منځه وړلو کنوانسیون په اړه خپل درېیم مهالنې راپور وړاندې کړي. راپور په سیاسي، اقتصادي او حقوقي برخو کې د بنځو د گډون په ودې کې د حکومت د لاسته راوړنو یادونه کوي، لکه د بنځو د اقتصادي ځواکمنتیا په اړه د ملي لومړیتوب لرونکي پروگرام تطبیقول. دغه راپور همدارنگه د کمپني د سپارښتنو د تطبیق په اړه د پرمختګ یادونه کوي، په ځانګړي ډول د بنځو، سولې او امنیت، د حقوقي ساتنې د میکانیزمونو، د بنځو په ضد د تاوتریخوالي او زیانمنونکو کړنو په اړه. حکومت دغه راز په ملکي خدمتونو کې په لوړو کچو کې د بنځو د استازیتوب د زیاتولو لپاره خپلې هڅې جاري ساتلي. د ډسمبر پر ۴، حکومت د لومړي ځل لپاره د پالیسيو او ستراتیژيو د مسولې په څیر د کورنیو چارو وزارت بنځینه مرستیاله وټاکله. دغه راز د لومړي ځل لپاره د ډسمبر پر ۱۴ یوې بنځې د امریکا د متحده ایالاتو لپاره د افغانستان د سفیرې په څیر موقف اشغال کړ او د ډسمبر پر ۳۱ یوه بله بنځه په ملګرو ملتونو کې د افغانستان د دایمي استازې په څیر وگمارل شوه. د ښاروالۍ په کچه، د جنوري پر ۲، د کابل ولایتي ښاروالۍ په ۲۲ حوزوي ښاروالیو کې ۱۱ بنځې د مرستیالانو په څیر وگمارلې. د راپور ورکولو په موده کې د تیرو ۱۸ کلونو د بشري حقونو په ځانګړي ډول د بنځو د حقونو د لاسته راوړنو د ساتنې په اړه زیاتې اندیښنې مشاهده شوي. په ټول هیواد کې د حقونو د مدافعینو له خوا د مدافعې او لایې دغه پرمخ وړل شوې هڅې افغان حکومت او طالبان دې ته هڅوي چې د سولې پروسې په اړه په پریکړو کې بنځې د مساوي برخوالو په څیر شاملې کړي.

۳۵. د جنوري پر ۲۱، د افغانستان د نړیوالې مهالنې بیا کتنې دریم پړاو په جینوا کې ترسره شو. د نړیوالې مهالنې بیا کتنې کاري گروپ د جنوري پر ۲۵ د افغانستان په اړه یوه راپور تایید کړ. د بشري حقونو شورا ته په خپل ملي راپور کې، افغانستان د دویم پړاو د بیا کتنې د سپارښتنو د تطبیق لپاره د ولسي وگړو د ساتنې، د بنځو د حقونو د ساتنې او له پابینت لرونکو پرمختیایي موخو سره د ملي لومړیتوب لرونکو پروگرامونو د برابرولو لپاره د ترلاسه شوي پرمختګ په گډون د ترسره شویو تدابیرو یادونه کړې. د جنوري له ۷ تر ۹ پورې، ملګرو ملتونو د تخنیکي مرستې پروگرام تطبیق کړي څو افغان هیئت د بیا کتنې لپاره چمتو او د اړوندو وزارتونو ظرفیت تقویه کړي چې د بیا کتنې سپارښتنې تطبیق کړي.

۳۶. لا اوس هم ژورنالستان او د رسنیو کار کوونکي د جګړې اړوند تاوتریخوالي له لوړو کچو سره مخ دي. د راپور ورکولو په موده کې، یوناما په فراه، کابل، ننگرهار او زابل ولایتونو کې د رسنیو ډکار کوونکو په ضد پنځه داسې پیښې مستندې کړې چې د دوو ژورنالستانو د وژنې، یوې تښتوني، او گواښونو لامل شوي. د راپور ورکولو په موده کې، یوناما پنځه مراسم تنظیم کړي وو، چې د بشري حقونو په ساتنه کې د ژورنالستانو او د بشري حقونو د مدافعینو او رسنیو د کار کوونکو رول ته وده ورکړي. په بغلان، هلمند، هرات، کنډز، پکتیا، سرپل او زابل ولایتونو کې په دغو مراسمو کې د ۴۱ میرمنو په گډون ۲۴۶ گډونوالو برخه اخیستې وه.

څلورم: د پرمختیایي مرستو همغږي

۳۷. د نومبر پر ۲۷ او ۲۸، افغان حکومت او ملګري ملتونه د افغانستان په اړه د جینوا د وزیرانو د کچې سرمشریزې کوربه وو، چېرې چې دولت او نړیوالې ټولني د هیواد د اصلاحاتو اجندا د تطبیق ارزونه وکړه. حکومت د دې یادونه وکړه چې یو شمیر مشخصو ننګونو په ځانګړي ډول وسله والې جګړې د ځان بساینې په لور هڅې کمزورې کړې. گډونوالو د سولې د موضوع په اړه ژور بحثونه وکړل او د سولې او پرمختیا ترمنځ پر اړیکو یې ټینګار وکړ. دغه کنفرانس د یوې ګډې اعلاميې او د جینوا د دوه اړخیزې حساب ورکونې د چوکاټ په تصویب، چې له لنډ مهالو ۲۴ د ترسره کېدو وړ فعالیتونو څخه تشکیل دی او په ۲۰۱۹ او ۲۰۲۰ کلونو کې د

مرستندويه پروگرامونو لپاره دوه اړخيز مسووليتونه په ډاگه کوي، پای ته ورسيد. په دغو د ترسره کيدو فعاليتونو کې د يوه موخه په ملکي خدمتونو کې د بنځو د گډون زياتول او د بل يې د بنځو د ملاتړ او ساتنې زياتول وه. له کنفرانس وروسته، د ماليې وزارت د مرستندويانو په سلا مشوره د چوکاټ د پلي کولو پلان طرح کول کړل. يوناما له نړيوال بانک او نورو پرمختيايي همکارانو سره يو ځای د اعلاميې د ۶ او ۱۵ پراگراف په اړه مباحثې پيل کړې، کوم چې د سولې لپاره د ټولنيزو اقتصادي شرايطو سره سر و کار لري. په افغانستان کې د بهتر شويو اقتصادي پايلو د ترلاسه کولو لپاره د پاليسي اصلاحاتو او عامه پانگوني د تنظيم شوي لېست په گډون د اقتصادي نوښتونو د بستو پر طرح کولو هم کار پيل شوي.

۳۸. د جينوا د کنفرانس پرمهال د لومړيتوب لرونکي ټول ۱۰ پروگرامونه نهايي او د پرمختيا د عالي شورا له خوا تاييد شوي وو. ټول يې اوس تر تطبيق لاندې دي. د لومړيتوب لرونکو پروگرامونو د پرمختگ په اړه له تازه معلوماتو سره سم چې د ۲۰۱۸ کال په نومبر کې خپاره شوي، د ولسي تړون پروگرام د ټولو ۳۴ ولايتونو په ۱۱۰۰۰ ټولنو کې پيل شوي، چې نږدې ۱۰ ميليونه وگړو ته رسيدنه کوي. د ۲۰۱۹ کال تر جنوري پورې، له ۱۰۰ ميليونو زيات امريکايي ډالر د ټولني بسپنې/مرستي وپشل شوي او له ۴۰۰۰ زياتي پروژې تر تطبيق لاندې وې. تر دغه پروگرام لاندې په ځايي پريکړه نيولو کې د بنځو گډون زيات شوي، چې بنځې د غوره شويو پرمختيايي شوراگانو د ۲۰۰۰۰۰ غړو ۴۹ سلنه او د ټولني د مشرانو ۵۰ سلنه جوړوي. پر شرايطو برابر شواو خوا ۷۸ سلنه بنځينه رايه اچوونکو په ټاکنو کې برخه اخيستي و، چې دغه سلنه د نارينه اچوونکو په پرتله لوړه گڼل کيږي.

۳۹. د ډسمبر پر ۳۱، ملي شورا د ۲۰۱۹ کال ملي بودجه تصويب کړه، چې لومړی ځل وه چې بودجه په لومړي وړاندې کوونه کې تصويب شوه. د امنيت، زيربناوو، پوهنې، روغتيا او کرنې سکتورونو د بودجې د تخصيصونو لويه برخه ترلاسه کړې. د ټولي بودجې ۷۱ سلنه د عملياتي لگښتونو لپاره تخصيص شوي، او ۲۹ سلنه د پرمختيايي نوښتونه لپاره پاتې شوي. د ۲۰۱۸ کال په پرتله د ۲۰۱۹ کال پرمختيايي تخصيصونه ۱۲ سلنه زياته شوي. حکومت به د بودجې نږدې ۴۷ سلنه تمويل کړي، چې پاتې نوره برخه به د ډونرانو له خوا تمويل شوي. د ډسمبر پر ۲۵، د ماليې وزارت خبر ورکړ چې پرمختيايي لگښتونه په ۲۰۱۷ کې د ۶۷ سلنې په پرتله په ۲۰۱۸ کې ۹۱.۵ سلنه زيات شوي، چې دغه زياتوالی يې د بودجې د چمتو کولو په پړاو کې د ښه شويو سلا مشورو په گډون بودجوي اصلاحاتو ته منسوب کړی.

۴۰. دولت د ملکي خدمتونو د اصلاحاتو تطبيقول جاري ساتلي. د ډسمبر پر ۳۱، د اداري اصلاحاتو او ملکي خدمتونو خپلواک کميسيون د "د افغان حکومت د بشري منابعو د مديريت او اداري اصلاحاتو" تر عنوان لاندې د اداري اصلاحاتو يو درې کلن پلان وچاوه، چې د افغانستان د بيارغونې وجهي صندوق له لارې تمويل شوي و. د پروگرام موخه د بشري منابعو د پلان کولو ښه کول، د وړتيا پر بنسټ د گمارنې تقويه کول او د دولتي وزارت خانو او ادارو د ظرفيت غښتلي کول وه. همدارنگه د نوموړي پروگرام بل هدف دا وه، چې په ټولو نوو گمارنو کې د بنځو لپاره د اضافي ۱۰ سلنې ونډې د تحميلولو له لارې د دولت هغه ژمنه پوره کړې چې تر ۲۰۲۰ کال پورې به بنځې د ملکي خدمتونو د ۳۰ استازيتوب کوي، په ملکي خدمتونو کې د بنځو د استازيتوب زيات کړي. حکومت دغه راز د ځايي حکومتولۍ پاليسي په تطبيق کولو کې پرمختگ کړي. د ډسمبر پر ۲۶، ولسمشر يو فرمان صادر کړ چې د قانون د واکمنۍ او له اداري فساد سره د مبارزې تر عالي شورا لاندې د وزيرانو د کچې د ځايي حکومتولۍ کميټه تشکيلوي، څو د پاليسي تطبيق همغږي کړي.

۴۱. د ډسمبر پر ۲۵، د ولسمشر د دويم مرستيال په مشرۍ د قانون د واکمنۍ او له اداري فساد د مبارزې د عالي شورا فرعي کميټې له اداري فساد سره د مبارزې د حکومت د ستراتيژي بيا کتنې نهايي کړه، چې د يوناما او نړيوالو شريکبانو سپارښتنې رانغاړي څو د ستراتيژي د معيارونو اندازه کول اسان کړي. د عالي شورا له خوا د بيا کتل شوي تصويب لار تر اوسه ځنډيدلی. د ډسمبر پر ۳۰، معلوماتو ته د لاس رسې د نوي کميسيون کميشنران وگمارل شول، چې معلوماتو ته د لاس رسې د قانون د تطبيقولو لپاره لار هواروي.

۴۲. له مختلفو پايلو سره يو ځای، حکومت د لوړې کچې سرغړونو لپاره له معافيت سره د مبارزې خپلې هڅې جاري ساتلي. د ډسمبر پر ۲۵، د مخابراتو او معلوماتي ټکنالوژۍ پخواني وزير په يوې ځانگړې قضيه کې کومه چې له سترې محکمې مخکې تر دوو کلونو د زياتې مودې لپاره ځنډيدلې وه، د گمارنې او ماليې راغونډونې

په تړاو د صلاحیت د ناوړه کارونې له تورونو برائت تر لاسه کړ. په جلا ډول، پخواني وزیر له اداري فساد سره د مبارزې د عدلي مرکز له خوا د صلاحیت څخه د ناوړه کتې اخیستنې په تور کله چې مرستیال وزیر و محاکمه شو. د عدلي مرکز له تاسیس راهیسې، نوموړي مرکز ۴۹ ابتدائي قضیې چې ۱۹۹ تورن په کې شامل وو، او ۴۵ د استیناف قضیې چې ۱۴۲ تورن په کې شامل وو، بشپړې کړي. د نیوني حکمونو نافذول د عدلي مرکز د قضیو لپاره یوه اندېښنه گڼل کېږي. د ۲۰۱۹ تر جنوري پورې، د خنډیدلو حکمونو نږدې یوه پر درې برخه اجرا شوي، چې اړوند هېڅ تورن اشخاص نه دي توقیف شوي.

پنځم. بشري مرستې او کډوال

۴۳. د نومبر د ۱ او جنوري د ۱۰ ترمنځ، ۴۹۰۰۱ وگړي د جگړې له امله تازه بې‌خایه شوي، چې په دې سره په ۲۰۱۸ کال د بې‌خایه شویو وگړو شمیر ۳۶۴۸۸۳ ته ورسید. د دغو شمیرو له نیمه یې زیاته برخه یې له هغو ماشومانو جوړه ده چې عمر ونه یې تر ۱۸ کلنۍ کم دي. که څه هم د جگړې اړوند بې‌خایه کیدنه د ۲۰۱۷ کال په پرتله په ۲۰۱۸ کال کې تر یوې ربع زیاته کمه وه، خو زیات شمیر بې‌خایه شویو کورنیو له خونديتوب او درناوي سره خپلو اصلي میشت ځایونو او سیمو ته د بیرته ستندینې لپاره کوم هوډ نه درلود. په ۲۰۱۸ کال کې، د بشري مرستو همکارانو د جگړې له امله له ۱۱۴۶۹۷ بې‌خایه شویو وگړو سره د ژوند ژغورنې مرستې کړي.

۴۴. د ۲۰۱۸ کال په نومبر کې، د اروزگان ولایت په خاص اروزگان ولسوالۍ کې په غزني ولایت کې د جاغوري او مالستان ولسوالیو پر سر د قومي ډلو ترمنځ درني جگړې هزاره توکه ټولني اغیزمنې کړې او په ولایتونو کې شاوخوا ولسوالیو او کلیو ته د نږدې ۵۰۰۰ کورنیو د بې‌خایه کیدنې لامل شوې. په غیرگون کې بې‌خایه شویو کورنیو له حکومت، ملگرو ملتونو او د بشري مرستو له همکارانو څخه د تودوخي لپاره د سونگ توکو او لرگیو، گڼ موخیزې نغدو پیسو، خواړو او غیر خوراكي توکو، او دغه راز د کورنۍ د بیرته یو ځای کیدنې او رواني ملاتړ په گډون یو لړ مرستې تر لاسه کړي.

۴۵. د نومبر له لومړۍ د جنوري تر ۳۱ پورې موده کې د ترما هغو قضیو شمیر چې درملنه یې تر لاسه کړې ۳۰۹۳۴ و، چې د ۲۰۱۷ کال په پرتله ۱۷ زیاتوالی په ډاگه کوي. د ترما پاملرنې/درملنې لپاره اړتیا په ځانگړي ډول په ننگرهار، کندهار او هلمند ولایتونو کې چیرې چې جگړو درون زیان اړولي او لاس رسي کم شوي، زیاته وه. د راپور ورکولو په موده، له روغتیايي کلسټر څخه ۱۵ همکارو ادارو د ۵۹۳۶۴۳ وگړو لپاره سلا مشوري برابرې کړي، چې ۶۱ سلنه یې بنځې او نجونې وې.

۴۶. د راپور ورکولو په موده کې، د پولیو دوه نویې قضیې تشخیص شوي، چې په ۲۰۱۸ کال کې د پولیو د قضیو ټولټال شمیر ۲۱ ته لوړوي. له دغو قضیو ۱۵ په شمالي سیمو او پنځه هغه یې په ختیځو سیمو کې رامنځ ته شوي. د پولیو د واکسینو کمپاینونه په جنوبي سیمو کې د لاس رسي له ننګونو سره مخ شوي، چیرې چې د کور په کور واکسینو باندي بندیز د ۲۰۱۸ له مۍ راهیسې اوس هم پر خپل ځای پاتې دی. د ټولني له استازو سره د خبرو اترو له لارې، پروگرام مشخصو ځایونو ته لاس رسي تر لاسه کړې، خو بیا هم دغه تگلار د پولیو واپروس د سرایت د مخنیوي لپاره بسیا نه ده. د راپور ورکولو په موده کې دوه ځايي کمپاینونه ترسره شوي: لومړی یې د ۲۰۱۸ په ډسمبر کې ترسره شو چې ۲۳۷۵۷۱۰ ماشومان یې هدف کړي وو. پروگرام د لاس رسي د محدودیتونو له امله د ډسمبر میاشتې پر مهال شاوخوا ۸۰۰۰۰۰ ماشومانو ته د رسیدو جوگه نه و.

۴۷. د ۲۰۱۸ کال په وروستیو دوو میاشتو کې، د بشري مرستو ټولني خپل عملیات زیات کړي څو هغو ۲۲ ولایتونو ته چې د وچکالی له امله تر ټولو سخت اغیزمن شوي او دغه راز د هیواد په لویدیځو سیمو کې ناوړه بې‌خایه کیدنې ته ځواب ووایي. د ۲۰۱۸ کال د ډسمبر تر ۳۱ پورې، د بشري مرستو همکاران له یوه اندازه مرستو سره د وچکالی ځپلو ۳.۵ میلیونه وگړو ته رسیدنه کړي. درې میلیونه وگړو د خوړو او معیشت ملاتړ مرستې تر لاسه کړي، ۱ میلیون وگړو پاکو اوبو ته له لاس رسي گټه اخیستې، ۸۰۰۰۰۰ خلکو بیړنۍ روغتیايي مرستې او په بادغیس او هرات ولایتونو کې ۱۵۱۰۰ کورنیو بیړنۍ سرپناوې تر لاسه کړي. له ټولټال مرسته شویو مراجعینو څخه، ۲.۳ میلیونه وگړو ته د ملگرو ملتونو له خوا له ۴۰۰۰۰ مټریک ټنه خوړو او له ۳.۲۴ میلیونه امریکایي ډالرو څخه د زیاتو د خوړو لپاره د نغدو پیسو په ډول رسیدنه شوې. له وروستیو شننو سره سم،

نږدې ۱۳.۵ میلیون وگړي، چې د ټول نفوس د دریمې برخې استازیتوب کوي، له ناورین یا د خوړو د ناخوندیتوب له بیړنیو کچو سره مخ دي، کوم څه چې هغوي د زیاتو ناروغیو او مرگ له زیات شوي گواښ سره مخ کوي. د خطر د په وخت اخطار ورکولو د سیستم شبکې ملاحظه کړي چې د وچکالی، رواني جگړې او ټینو مالي تادیاتو یو ځای کېدنه د خوړو او ژوندانه مرستو لپاره په غیر معمول ډول د لوړې تقاضا لامل شوي، او وړاندوینه یې کړې چې لږ تر لږه د ۲۰۱۹ کال تر می میاشت پورې به بادغیس، بدخشان او دایکندي ولایتونه په احتمالي ډول په بیړني وضعیت کې پاتې شي، که چېرې د بشري مرستو همکاران په کلیوالو سیمو کې د خوړو او ژوندانه مرستو رسول جاري و نه ساتي.

۴۸. ملگرو ملتونو او همکارو ادارو په وچکالی ځپلو کلیوالو سیمو کې تر راتلونکو حاصلاتو پورې له پلان شویو دوامدارو مرستو سره وچکالی ته د دوه اړخیز غبرگون تطبیقول جاري ساتلي، څو د اضافي بی‌ځایه کېدنې مخه ونیسي، معیشتونه بیرته برحاله کړي او بیرته راستنېدنې وځوي. په ورته وخت کې، دوي په بناري مرکزونو کې د لږ تر لږه د ۲۰۱۹ کال په لومړۍ ربع کې د بی‌ځایه شویو کورنیو لپاره ژمنې مرستې او د بیړنیو سرپناوو ملاتړ برابرولي. د ۲۰۱۸ کال تر پای پورې، ملگرو ملتونو او همکارو ادارو په لویدیځو سیمو کې له ۴۰۰۰۰۰ څخه زیاتو بی‌ځایه شویو وگړو سره مرسته کړې، په داسې حال کې چې دغه راز یې د هرات ولایت په شهرک سبز سیمه کې ۴۸۴ بی‌ځایه شوي کورنۍ چې د اخر اجونې له خطر سره مخ وې، بل ځای ته لیردولي. په مجموعي ډول شا و خوا ۲۹۵۰۰ بی‌ځایه شوي کورنۍ د هرات ولایت په غیر رسمي ساحو کې او له ۱۳۰۰۰ څخه زیاتي بی‌ځایه شوي کورنۍ په بادغیس ولایت کې ژوند کوي.

۴۹. همدراڼګه په نومبر کې، د هیواد د بنځینه ماین پاکانو لومړني ټیم په بریالیتوب سره د بامیانو ولایت د جگړې وروستۍ ډگر له ماینونو پاک کړ. دغه دیارلس کسيز ټیم پر چاودیدونکو توکو ۵۱۵۲۰ متر مربع ککره ځمکه پاکه او بیرته ټولني ته وسپارله. په دسمبر میاشت کې، ملگرو ملتونو د فاریاب ولایت په المار ولسوالۍ کې د نجوني د مرکزي لیسي شاو خوا سیمې له جگړې څخه د پاته شونو چاودیدونکو توکو څخه پاکه کړه، چې په دغه کار سره زده کوونکي په دې وتوانیدل چې ښوونځي ته ستانه شي او تر ژمنیو رخصتیو مخکې ازموینې ورکړي. له نومبر څخه تر جنوري پورې، ملگرو ملتونو او همکارو ادارو ۴.۷۸ کیلو متره ساحه د لور اغیز لرونکو چاودیدونکو توکو څخه پاکه کړې، چې ۴۶ ټولني ورڅخه ګټه اخلي. له پاکستان او ایران څخه د راستنیدونکو د ساتني اندیښنو ته په غبرگو کې، د راپور په موده کې په ټول هیواد کې نږدې ۸۰۷۱۵ وگړو د ملگرو ملتونو په مالي مرسته د ماینونو او چاودیدونکو د خطر په اړه پوهاوي ترلاسه کړي.

۵۰. د ۲۰۱۸ کال د نومبر د ۱ او د ۲۰۱۹ کال د جنوري د ۲۰ نېټو ترمنځ، له پاکستان څخه د ۵۲۸۵ نا ثبت شویو اشخاصو سره، له ایران اسلامي جمهوریت څخه د ۱۴۶۶۳۳ نا ثبت شویو اشخاصو سره او له اروپا څخه د ۳۲۹۹ بیرته راستنیدونکو سره، ټولټال ۱۵۶۲۸۰ نا ثبت شوي اشخاص افغانستان ته راستانه شوي. په ورته موده کې له پاکستان څخه ۸۲۳ کډوال، له ایران څخه ۲۱۹ کډوال او نورو هیوادونو څخه ۲۱ کډوال هیواد ته راستانه شوي. په ۲۰۱۸ کال کې افغانستان ته راستنیدونکو ثبت شویو کډوالو شمیر (۱۳۵۸۴) له پاکستان، ۱۹۶۴ له ایران او ۱۵۱ له نورو هیوادونو څخه) د ۲۰۱۷ کال په پرتله ۷۳ سلنه ټیټ و. په ۲۰۱۷ کې د ۴۶۰۰۰۰ په پرتله، په ۲۰۱۸ کال کې له ۷۷۳۱۲۵ راستنیدونکو او را ایستل شویو سره، له ایران څخه د نا ثبت شویو بیرته راستنیدونکو شمیر په تاریخي ډول لوړ و. د ۲۰۱۹ کال په جنوري کې، د پاکستان دولت په دغه هیواد کې د شاو خوا ۳۲۷۰۰۰ افغانانو د افغان مهاجرو کارتونو موده د ۲۰۱۹ کال د مارچ تر ۲۳ نېټې پورې وغځوله، له کومې وروسته چې افغانستان او پاکستان هوکړه وکړه چې د دغه ډول کارت لرونکي ۵۰۰۰۰ افراد به د ۲۰۱۹ کال د جون تر ۳۰ پورې هیواد ته راستانوي.

۵۱. د ۲۰۱۸ د نومبر د ۱ او د ۲۰۱۹ د جنوري د ۲۷ نېټو ترمنځ له ۷۹ پېښو سره چې ملگري ملتونه او همکارې ادارې یې اغیزمنې کړي، د بشري مرستو پر لاس رسي محدودیتونه لا اوس هم دوام لري. په ۲۰۱۸ کال کې د ۲۸ مرستندویه کارمندانو د وژني په ګډون ټولټال ۳۱۷ پېښې ثبتې شوي. سربیره پر دې، ۵۳ نور مرستندویه کارمندان ټپي او ۸۸ نور ټښتول شوي. دغه راز پر روغتیايي مرکزونو او روغتیايي پالنې پر کارمندانو د تاوتریخجنو او عمدي بریدونو جریان درلود، په داسې حال کې چې ماین پاکان په ځانګړي ډول د ټښتونې او وسله وال تاوتریخوالي له زیات گواښ سره مخ دي. د جگړې یا سیالیو په سیمو یا د دولت ضد عناصرو تر ولکې لاندې سیمو کې د بشري مرستو لاس رسي لا اوس هم یو دوامداره ستونزه ګڼل کیږي. د ترانزیت پر سترو

مسیرونو لکه د کابل او کندهار، هرات او بادغیس، او کندهار او ترینکوټ ترمنه پر لویو لارو د دولت ضد عناصرو زیات شوي شتون د بشري مرستندویه کارمندانو او توکو د لیرد په وړاندې ستونزه گڼل کېږي.

۵۲. د ۲۰۲۱-۲۰۱۸ د بشري غبرگون پلان د ۲۰۱۸ کال په نومبر کې بیا وکتل شو خو د وچکالی اړوند را ولاړیدونکي اړتیاوي په کې ځای شي. په دې موخه چې د ۲۰۱۸ کال تر پایه ۵.۲ میلیونه وگړو ته رسیدنه وشي، نوموړي پلان د دغو فعالیتونو د ملاتړ لپاره د ۵۹۹ امریکایي ډالرو غوښتنه وکړه. د مالي څرک معلومولو خدمتونو له معلوماتو سره سم، په پلان کې د شاملو فعالیتونو لپاره د ۴۶۸.۱ میلیونه امریکایي ډالرو، یا د ټولټال غوښتل شوي تمویل ۷۸ سلنه په گډون، په ۲۰۱۸ کال په افغانستان کې د بشري عمل لپاره ۵۳۷.۳ میلیونه تمویل ترلاسه شوي.

شپږم. له نشه یي توکو سره مبارزه

۵۳. حکومت د نړیوالو همکارانو په ملاتړ، له نشه یي توکو سره د مبارزې خپل عملیات جاري ساتلي. د کال دنومبر د لومړۍ او د جنوري د ۳۱ تر منځ، قانون نافذوونکو چارواکو د نشه یي توکو پر وړاندې ۱۰۰۴ عملیات ترسره کړي چې په پایله کې یې ۸۵۰ گرامه هیروین، ۳۲۵۰ کیلو گرامه مورفین، ۴۵۷۴ کیلو گرامه آبین، ۲۰۵ کیلو گرامه میتامفیتامین، ۲۴۴۶۸۸ کیلو گرامه چرس، ۲۱۹۶ کیلو گرامه بنگ، ۳۵۹۵ کا-ټابلیتونه، ۱۵۵۱۴ کیلو گرامه جامد کیمیاوي پیش سازه توکي او ۸۲۳۱۵ کیمیاوي پیش سازه مایع توکي ضبط کړي. د هیروینونو د جوړولو اته لابر اتوارونه او ۲۸ د نشه یي توکو د زیرمې مرکزونه له منځه وړل شوي. د دغو عملیاتو له امله ۱۱۴۴ شکمن کسان نیول شوي، او ۱۸۲ نقلیه وسیلې، ۳۳۰ میله وسلې او ۱۲ مخابراتي ضبط شوي. د عملیاتو د ترسره کولو پر مهال د نشه یي توکو سره د مبارزې دوه پولیس افسران وژل شوي.

۵۴. حکومت او د هغه همکارانو د قانوني کرنیز سکتور په ملاتړ یو شمیر نوښتونه ترسره کړي. د کرنې، اوبو لگونې او مالدارۍ وزارت او د ملگرو ملتونو د نشه یي توکو او جرمونو دفتر ترمنځ په یوه گډه نوښت کې، د جانغوزیو د سوداګرۍ په پرمختیا کې د پانګونې په اړه یو یو-ورځني کنفرانس د جنوري پر ۸ په کابل ولایت کې تنظیم شوي و. په دغو مراسمو کې د کرنې، اوبو لگولو او مالدارۍ وزارت وزیر، د افغانستان د تجارت او صنایعو خونې اجرائیه رئیس او د خصوصي سکتور استازو برخه اخیستې وه. گډونوالو د جانغوزیو د ارزښت د سلسلې د بالقوه کټو په اړه مباحثې ترسره کړې او د خصوصي سکتور لپاره یې د پانګونې فرصتونه ولټول. د ډسمبر پر ۱۶، د کرنې وزارت د ملگرو ملتونو د نشه یي توکو جرمونو دفتر په ملاتړ د افغانستان د نشه یي توکو تر ملي پلان لاندې د بدیلې پرمختیا د فعالیتونو د یوې برخې په څیر د بزګر لومړني کال سنټر پرانیست. دغه مرکز په ځایي ژبول کروندګر ته سلا مشورې ورکوي او هدف یې د وزارت د کرنیزو کارپوهانو او ځایي کروندګرو ترمنځ د مشورتي اړیکو رامنځ ته کول دي.

اوم. د ماموریت ملاتړ

۵۵. د جنوري تر ۳۱ پورې، په ترتیب سره له ۷ سلنه، ۵ سلنه او ۳ سلنه تصویب شویو ارقامو سره په پرتله کې، د ماموریت د نړیوالو کارمندانو لپاره د خالي پوستونه اندازه ۹ سلنه، د داخلي مسلکي افسرانو لپاره ۴ سلنه او د ځایي کچې کارمندانو لپاره ۳ سلنه وه. د ښځینه کارکوونکو تناسب لا اوس هم ډیر کم دی. د جنوري تر ۳۱ نیټې پورې په هره کتګورۍ کې د ښځو د سلنې اندازه په لاندې ډول ده: د نړیوالو کارکوونکو لپاره ۳۴ سلنه، د ملگرو ملتونو د رضاکارانو لپاره ۳۶ سلنه، د داخلي مسلکي کارکوونکو لپاره ۱۳ سلنه او د ځایي کچې د کارکوونکو لپاره ۸ سلنه. د نومبر د لومړۍ او د ډسمبر د ۳۱ تر منځ، یوناما د سرک له لارې ۱۱۰ او د هواله لارې ۱۳ ماموریتونه او همدارنګه د لاسرسي ۵۶۸ معکوس ماموریتونه ترسره کړي د کومو په نتیجه کې چې د ولسوالیو استازو د یوناما له ساحوي دفترونو څخه لیدنه کړي.

اتم. ملاحظات

۵۶. اوسنی شیبه په افغانستان کې د اوږد مهالي او ویجاړونکي جګړې ته د یوه مذاکره شوي حل لپاره ممکنه تر دې نېټې تر ټولو مهم چانس وړاندې کوي. دا زما هیله ده چې د غړو هیوادونو له خوا د سولې د یوې ټول شموله پروسې په لور هڅې به د افغان دولت او طالبانو ترمنځ د مستقیمو خبرو اترو لپاره فرصت برابر کړي.

څرنگه چې دغه هڅې دوام لري، زه یو ځل بیا د دې یادونه کوم چې د سولې یوه پایښت لرونکې موافقې ته یوازې د ټول شموله بین الافغاني دیالوګ له لارې رسیدل کیدای شي. زه د دغې جګړې او ژوند ته د هغې د منلو نه وړ زیان د پای ته رسولو د هیلې په لور د چټکو، مستقیمو او عملي خبرو اترو د پیل غوښتنه کوم.

۵۷. د دې لپاره چې پایښت لرونکې وي، د سولې هره پروسه باید ټول شموله وي. کورنۍ اجماع ته لار پیدا کول وخت، د ژوند او درناوي ارزښتونو ته لید لوري او ژمنتوب ته اړتیا لري، کوم چې ټولې ټولني پیاوړې کوي. که څه هم د تاوتریخوالي نهایی پای ته رسول په خپله ژمنه او هیله رامنځ ته کوي، خو کافي نه دي: باید د ټولو افغانانو د حقونو د تضمین له لارې پر شریک شوي راتلونکې باور موجود وي. هر ډول تړون به د مدني او سیاسي ګډون، ټولنیزې-اقتصادي ځواکمنتیا، روغتیا او پوهنې ته د لاس رسې، او تر قانون لاندې د ټولو هیوادوالو ساتنې په څیر اصولو په خوندي کولو کې تر ټولو پیاوړې وي. زه د جګړې پر ټولو بنکیلو خواوو غږ کوم چې په دواړو ځایي او ملي کچو د سولې پروسې په ټولو پړاونو کې د ښځو مهم ګډون تسهیل کړي، او دا یقیني کړي چې د سولې هر رامنځ ته کیدونکی تړون له اساسي قانون او د افغانستان د نړیوالو مکلفیتونو سره سم د ښځو د حقونو ساتنه او وده تضمینوي.

۵۸. د سولې هرې پروسې لپاره دا مهمه ده چې د سیمې هیوادونو لپاره د ګډون فرصت برابر کړي. په افغانستان کې د ثبات په اړه د سیمه ییزې اجماع تر لاسه کول به د سولې د هر توافق د ثبات په یقیني کولو کې خورا مهم وي. زه د افغانستان او د هغه سیمه ییزو همکارانو ترمنځ په تېرو کلونو کې د مشارکت د تمديد او دغه راز د اقتصاد او امنیتي همکارۍ او د پراخي سیمې د دوه اخیزو ګټو لپاره د نښلون د بسیجولو هرکلی کوم. په اوسنۍ خورا مهمه موده کې، زه افغانستان او ګاونډي هیوادونه د یوې سوله ییزې او ښیرازې سیمې په لور د هغوي د همکارۍ پیاوړې کولو ته هڅوم.

۵۹. د هغو زیات شمیر ننگونو په پام کې نیولو سره چې افغانستان ور سره مخ دی، یوه تمثیلوونکې او برخه اخیستل شوې پارلمان ته ریښتینې اړتیا ده. زه د ۲۰۱۸ کال د اکتوبر د پارلماني ټاکنو د پایلو پر نهایی کولو ټینګار کوم، څو د نوي پارلمان د پرانیستلو لپاره فرصت برابر شي. د بریالو ټاکنو مسوولیت د دواړو د حکومت او اپوزیسیون ګوندونو د سیاسي مشرانو، او دغه راز د انتخاباتي مدیریت د ادارو ګډ مسوولیت دی. مشران او د هغوي ملاتړي باید یوازې د قانوني او سوله ییزو لارو چارو له لارې د پایلو ننگول ترسره کړي. د دغې ستونزې د حل لپاره، دا مهمه ده چې د پارلماني ټاکنو څخه لوستونه تر لاسه او په ګډه کار وشي څو اړین ټاکنیز اصلاحات پلي شي. څرنگه چې په جولای کې د ولسمشریزو، ولایتي شور اګانو، د ولسوالۍ شور اګانو او د غزني ولایت پارلماني ټاکنو لپاره تیارۍ روان دی، زه پر ټولو سیاسي فعالینو غږ کوم چې په رواني انتخاباتي پروسو کې له لاسوهنې ډډه وکړي او خپل انفرادي اشتراکي مسوولیت ومني څو دا یقیني کړي چې راتلونکې ټاکنې باوري او قانوني دي، او دا چې ټول افغانان په دې هڅه کې دي چې د اساسي قانون خپل د رایې حق عملي کړي او د دغه کار د ترسره کولو جوګه دي.

۶۰. په داسې حال کې چې ملګرو ملتونو د ملګري مړینې د ریکارډ کچې د لوړو شمېرو مستند کول جاري ساتلي، زه پر ولسي وګړو د وسله جګړې د اغیز په اړه سخت اندېښمن یم. که څه هم ۲۰۱۸ کال د ځمکنیو نښتو له امله په ملګري تلفاتو کې د دوامدارو راکمونو شاهد و، خو دغه کموالی د دولت ضد عناصرو له خوا د ځانمرګو بریدونو او د دولت پلوه ځواکونو له خوا د هوايي بریدونو له امله د ریکارډ کچو ملګري تلفاتو له امله بیرته زیات شوي، چې دواړه یې تیر کال په ډراماتیک ډول لوړ شوي. د دولت ضد عناصرو له خوا د ولسي وګړو زیاته شوې هدف ګرځونه د ځانګړې اندېښنې وړ ده، چې عمدتا د لاس جوړ چاودیدونکي توکي کاروي کوم چې له عمدي ارادې سره د ملګري وګړو وژلو او ټپي کولو او د معیشتونو د ویجاړولو لپاره طرح، پلان او چول شوي. زه د جګړې له ټولو بنکیلو خواوو غوښتنه کوم چې د بشري حقونو او د بشرپالنې تر نړیوالو قوانینو لاندې د خپلو مکلفیتونو درناوی وکړي.

۶۱. زه د حکومت له خوا د ښځو د حقونو د ساتنې او ودې لپاره د ترسره شویو اقداماتو په اړه خوښ یم، کوم چې د ملګري خدمتونو په لوړو کچو او دغه راز په ځایي کچه په پریکړه کولو کې، په ځانګړي ډول د ټولني په پرمختیایي شور اګانو کې د هغوي د استازیتوب له لارې د ښځو د زیات شوي ګډون لامل شوي. له دې سره سره مروج جنسي او د جنسیت پر بنسټ تاوتریخوالي او له توپیره ډکو کړنو په سیاسي، اقتصادي او ټولنیز ژوند کې

د بنځو د بشپړ گډون مخه ډپ کړې. دغه ډول موضوعگانو ته رسیدگي د سیاسي او دیني مشرانو، پالیسي جوړونکو، قضایي افسرانو او امنیتي چارواکو پیاوړو هڅو ته اړتیا لري څو د تاوتریخوالي مخنیوي وکړي او د دغو کړنو عاملین زر تر زره محاکمه کړي. زه د بنځو د بشري حقونو د مدافعینو د ساتنې او پوهنې ته د بنځو او نجونو د لاس رسي د پراخولو نوري هڅې هڅوم، څو خپل بشپړ ټولنیز، اقتصادي او سیاسي گډون حمایه کړي.

۶۲. د افغانستان په اړه د جینوا د وزیرانو کچې د کنفرانس له ژمنو سره سم، زه حکومت او نړیواله ټولنه د نږدې همکارۍ جاري ساتلو ته هڅوم، څو د حکومت د اړینو اصلاحاتو او د نړیوالې مالي مرستې دوام یقیني کړي، څرنګه چې په افغانستان کې سیاسي وضعیت د بدلون په حالت کې دي. په دې برخه کې، زه د افغانستان د نړیوالو همکارانو د هڅو د ژمنتوب هرکلی کوم، چې د نړیوال بانک او د ملګرو ملتونو د کورنۍ په همکارۍ د سولې تر ممکنه تړون وروسته د افغانستان د ټولنیزې-اقتصادي پرمختیا د ادامې لپاره یو عمل پلان طرحه کړي.

۶۳. د افغانستان د عامه ادارو احتساب یوازې د ټول شموله دولتي پروسو او د هیوادوالو د فعالې بنکیلتیا له لارې ساتل کېدای شي. معلوماتو ته د لاس رسي قانون په تطبیق کې د حکومت پرمختګ د هیواد د حکومتولۍ جوړښت د لاس رسي او شفافیت د غښتلي کولو په لور د یوه مهم ګام ښکارندوي دی. زه له اداري فساد سره د مبارزې د عدلي مرکز او امنیتي ادارو ترمنځ د همغږۍ د تقویه کولو له لارې چې د نیونې د امرونو پر وخت نافذول یقیني کړي، حکومت د اداري فساد اړوند سرغړونو لپاره له معافیت سره د مبارزې هڅو زیاتولو ته هڅوم. څرنګه چې حکومت له اداري فساد سره د مبارزې د بیا کتل شوی ستراتیژي پر تطبیق کار کوي، زه د حکومت، د مدني ټولني سازمانونو او نړیوالو همکارانو ترمنځ د رغنده بنکیلتیا هرکلی کوم.

۶۴. په افغانستان کې د پولیو زیاتیدونکې پېښې د ژورې اندېښنې وړ دي، څرنګه چې د لاس رسي خنډونو په یو شمیر جنوبي ولایتونو کې د ساحې پر ساحې د کمپاینونو د تطبیق مخه ډپ کړې. ملکي وګړو ته د بشري مرستو د لاس رسي د رامنځ ته کولو او تسهیلولو د مکلفیت په بیا یادولو سره، زه د جګړې پر ټولو ښکیلو خواوو غږ کوم، چې د پولیو واکسیناتورانو ته جاري لاس رسي برابر کړي، څرنګه چې هغوي خورا مهم کار ترسره کوي.

۶۵. د وچکالی اغیزو پر بشري وضعیت خپل اغیز ښیندلی، په ځانګړي ډول د افغانستان په لویدیځو ولایتونو کې. په لنډ وخت د وچکالی شرایطو په لوړې کچې بې‌خایه کیدنه رامنځ ته کړې او د خورو ناخوندي هغه شرایط یې لا پسي ناوړه کړي، چې په میلیونونو وګړي لا پخوا ورسره مخ وو، چې زیاتره یې ماشومان دي. ان د عاجل ناوړین تر راکمولو وروسته هم به په میلیونونو نور افغانان به د معیشت له لاسه ورکولو او اوږد مهاله اقتصادي بې باورۍ سره مخ وي. زه له نړیوالو مرستندویانو څخه د هیواد وچکالی اړوند چټکو بشري اړتیاوو ته له سخاوتمندانه غبرګون څخه منندوی یم، او افغان حکومت، د هغه نړیوال همکاران او د ملګرو ملتونو ادارې، بسپنې او پروګرامونه په ګډه کار کولو جاري ساتلو ته هڅوم څو د وچکالی د میلیونونو قربانیانو د ژوندانه شرایط ښه کړي.

۶۶. زه په افغانستان کې د ملګرو ملتونو د ټولو کارکوونکو او د افغانستان لپاره زما د ځانګړي استازي او په افغانستان کې د ملګرو ملتونو د مرستندویه پلاوي د مشر تدامیچي یاماموتو څخه تر ننګونو ډکو شرایطو لاندې د هغوي د دوامدار تعهد لپاره چې موخه یې د افغانانو د ملاتړ په برخه کې زموږ د ژمنو سرته رسول دي، مننه کوم.

د

د معیارونو پر وړاندې ترلاسه شوی پرمختګ امنیت

I.

معیار: پایښت لرونکي افغان امنیتي نهادونه او د سولې د تامین پیاوړي بهیرونه او د افغانستان د خلکو ساتنه

مټریکس

د پرمختګ شاخصونه

- د ملي پولیسو او ملي پوځ د پرسونولو په شمیر کې زیاتوالی چې د یوه منل شوي جوړښت پر اساس رهبري شوي او روزل شوي وي.
- د ورتیاوو د زیاتولو او د مشرانو د پرمختګ په هدف، د قوماندې او پوځي موخو د یووالي څخه د ډاډ حاصلولو او د فساد سره د مبارزې په خاطر، په ۲۰۱۸ کال کې، دولت د ۲۰۱۷-۲۰۲۰ کلونو لپاره د افغان ملي دفاعي او امنیتي ځواکونو د لار نقشي پلي کولو ته دوام ورکړی.
- د لارې د نقشي سره په سمون کې، په ۲۰۱۸ کال کې د ملګري نظم افغان ملي پولیس او افغان سیمه ییز پولیس د کورنیو چارو د وزارت څخه دفاع وزارت ته ولیردول شول.
- د افغان امنیتي ځانګړو ځواکونو او افغان هوايي ځواک په زیاتیدو سره، د افغان ملي دفاعي او امنیتي ځواکونو د یرغلیزو ورتیاوو د زیاتوالی په موخه هڅو په ۲۰۱۸ کال کې هم دوام درلود. د ۲۰۱۸ کال په می میاشت کې، افغان هوايي ځواک د UH-60 Black hHawks په ملاتړ عملیات پیل کړل.
- په ۲۰۱۸ کال کې، افغان ملي دفاعي او امنیتي ځواکونو په خپلو لیکو کې د فساد او جنایي نفوذ په نښه کولو ته دوام ورکړی او دوسې یې د فساد پر ضد عدلي مرکز او نورو عدلي مرکزونه ته راجع کړي. د دې علاوه، د خیالي پولیس افسرانو د له منځه وړلو په شمول، په امنیتي سکتور کې یې د اداري فساد پر وړاندې د تدبیرونو د پیاوړتیا په موخه د فساد پر ضد ملي تګلاره تعدیل کړه.

II. صلح، بیا یوځای کیدنه او پخلاینه

معیار: د رغونکو او ټولشموله پروسو د تعقیب په لور ملي ډیالوګ او سیمه ییزه بنګینتیا څو یو سیاسي چاپیریال چې د سولې لپاره مساعد وي تقویه کړي

د پرمختګ شاخصونه

مټریکس

- د سولې، بیا یو ځای کیدني او پخلاینې د هڅو د ارتقا په موخه د هر اړخیزو ملي او سیمه ییزو بهیرونو پرمختیا او پلي کول
- د ۲۰۱۸ کال د فبروري په ۲۸، دولت د سولې او امنیتي همکاریو لپاره د کابل د بهیر دوهمه ناسته دایره کړه. دا ناسته په افغانستان کې د ملګرو ملتونو د مرستندویه پلاوي (یوناما) په تخنیکي مرسته او مشوره تنظیم چې د ۲۸ هیوادونو او سازمانونو استازو پکې ګډون کړی وو. په ناسته کې، ولسمشر غني د طالبانو سره د بي قید شرط خبرو اترو هرکلی وکړ، سیمه ییزو او نړیوالو شریکبانو د افغانانو تر رهبري او مالکیت لاندې د سولې د خبرو لپاره خپل ملاتړ څرګند کړ.
- په ۲۰۱۸ کال کې، د علماوو دري کنفرانسونه په لاندې موقعیتونه کې دایر شول: د (مي په ۱۱) په جاکارتا کې، د (جون په ۴) په کابل کې او د (جولای په ۱۰-۱۱) د سعودي عربستان په مکه کې. د جاکارتا کنفرانس د طالبانو سره د سولې د بي قید شرط خبرو اترو او د ترهګري او له خشونت څخه د پک افراطیت د غندنې لپاره د افغانستان د دولت له خوا د وړاندیز په ملاتړ یوه اعلامیه خپره کړه. د کابل په کنفرانس کې کابو ۲۰۰۰ افغان دیني علماوو ګډون کړی وو، یوه فتوا یې صادره کړه او د طالبانو څخه یې وغوښتل چې د سولې د بي قید شرط خبرو اترو لپاره د ولسمشر غني وړاندیز ته ځواب ووايي او د ځانمرګو بریدونو او د وروڼو مسلمانانو په وړاندې تاوتریخوالی او په ټوله کې د ترهګري غندنه وکړي. د مکې د ښار کنفرانس د اسلامي همکاریو د سازمانو په کوریتوب دایر شو چې له افغانستان څخه د ۳۵ استازو په ګډون، د ۳۵ هیوادونو څخه ۱۱۰ دیني علماوو په یاد کنفرانس کې ګډون وکړ، د کنفرانس په پای کې یې یوه اعلامیه خپره کړه او د ټولو مسلمانانو څخه یې په افغانستان کې د بریدونو د دریدو غوښتنه وکړه او یاغیتوب یې په هیواد کې فتنه وبلله. د مخکنیو علماوو سره په سمون کې، د مکې اعلامیې همداراز په طالبانو غږ وکړ څو تاوتریخوالی وغندي او د افغانستان د دولت سره په مستقیمو، سوله ییزو او بي قید شرط خبرو اترو کې ښکیل شي.
- د ۲۰۱۸ کال د جون د ۱۱ څخه د جون تر ۱۷ پورې، حکومت د کوچني اختر په مناسبت یو اړخیز اوربند پلي کړ. طالبانو هم د اختر د دريو ورځو رخصتیو پر مهال د دولت د اوربند سره یو ځای یو

اړخيز اوربند پلي كړ. دولت خپل اوربند د جون تر ۲۶ مې و غځاوه او د ۲۰۱۸ كال په اگست كې يې د لوی اختر په مناسبت د دوهم اوربند وړاندیز وكړ چې د طالبانو له خوا و نه منل شو.

• د ۲۰۱۸ كال د سپټمبر په ۴، د افغانستان د پخلاينې لپاره ښاغلی زلمي خليلزاد د متحده ايالتونو د ځانگړي استازي په توگه وټاكل شو. په دې ظرفيت كې، ښاغلي خليلزاد د سپټمبر او ډسمبر مياشتو تر منځ د افغانانو، سيمه ييزو او نړيوالو شريكبانو سره د ليدو كاتو په موخه افغانستان ته درې سفرونه ترسره كړل. دغو پرمختگونه ته په ځواب كې، طالبانو په څرگند ډول اعلان وكړ چې دوي هم د ښاغلي خليلزاد سره په خبرو كې برخه اخلي. يوناما د ډلو، سيمه ييزو او نړيوالو فعالينو سره په خبرو كې ښكېله وه خو د سولې د يوه رسمي بهير په لور نورې هڅې تشويق كړي.

• د افغانستان په اړه د وزيرانو د كچې د جنیوا په كنفرانس كې، چې د ۲۰۱۸ كال د نومبر په ۲۷ او ۲۸ نيټه داير شو، د كنفرانس گډونوالو د افغانانو تر رهبري او مالکیت لاندې د سولې د بهير په اړه په خپلو ژمنو بيا تاكيد وكړ او د سولې لپاره د ټولنيزو اقتصادي اړتياوو په اړه په همكاريو سلا شول. د خبرو اترو د يوه ۱۲ كسيزه ټيم، يوه ملي مشورتي بورډ او د سولې لپاره د مشورتي عالي بورډ د جوړولو په شمول، ولسمشر غني همداراز د سولې لپاره د دولت د لار نقشه وړاندې كړه. د دې بورډ يوه برخه په ډسمبر مياشت كې و ټاكل شوه چې په تركيب كې يې مهم سياسي او د مدني ټولني غړي وو. ولسمشر غني په ډسمبر مياشت كې محمد عمر داودزی د سولې لپاره د خپل سيمه ييز ځانگړی استازی په حيث وټاکه.

• په ۲۰۱۸ كال كې، دولت د ۱۹۸۸ (۲۰۱۱) پريکړه ليک په تعقيب د امنيت شورا کميټي ته تازه او دقيق معلوماتو برابرولو ته دوام ورکړی.

• د ۲۰۱۸ كال د مې په ۳۰، د تحليلي ملاتړ او د بنديزونو د ارزونې ټيم، د ۲۲۵۵ (۲۰۱۵) شميرې پريکړه ليک په تعقيب طالبانو، اړوندو انفرادي کسانو او نهادونو په تړاو چې د افغانستان سولې ټيکاو او امنيت (S/2018/466) ته گواښ پيښوي خپل نهم راپور وسپاره. دا راپور تر ډيره بريده د افغان چارواکو له خوا په برابرې شويو معلوماتو ولاړ و.

امينت شورا ته چې د ۱۹۸۸ (۲۰۱۱) پريکړه ليک په تعقيب را منځ ته شوه د اثبات شويو، تازه او دقيقو معلوماتو د راغونډولو او چمتو کولو په موخه د افغان چارواکو لخوا زياتيدونکي وړتيا

د ټولني په کچه او د مدني ټولني سره د ښکياتيا له لارې د سولې

- د پروسې لپاره مخ پرزياتيدونکی عامه ملاتړ د تحليلي ملاتړ او د بنديزونو د ارزونې تيم د ۲۰۱۸ کال د د اگست د ۳۱ څخه د سپتمبر تر ۲۰ او بيا د دسمبر د ۵ څخه د دسمبر تر ۱۵ پورې د خپلو ليدنو پر مهال د بنديزونو د پلي کولو په اړه د ملگرو ملتونو د نشه يي توکو او جرمونو د دفتر په کوربتوب د دوو روزنيو ناستو د دايرولو د چارو سره مرسته کړې. په دې روزنو کې د مرکزي بانک، ماليي، بهرنيو چارو، معادن او پتروليمو وزارتونو، ملي امنيت شورا او امنيتي ارگانونه برخه لرله.
- په ۲۰۱۸ کال کې، د پرمختگ په نهايي پړاونو کې د نورو اوو نوښتونو په درلودلو سره، چې په ۲۰۱۹ کال کې د پلي کولو لپاره چمتو دي، يوناما د سولې د محلي ۱۶ نوښتونو د پلي کولو په چارو کې اسانتياوې برابرې کړې. دغو نوښتونو په ولايتي او د ولسواليو په کچو کې د منځگريټوب، پخلاينې او ټولنيز ارتباط په تړاو د افغانانو تر مشرۍ لاندې د هڅو لپاره ملاتړ برابر کړی. په دغو نوښتونو کې د شخړې د حل د نوښتونو، د ټولني پر اساس د خبرو اترو، جرگو، او علماوو، قومي استازو، ولايتي شورا د غړو، ځوانانو او ښځينه فعالينو سره د پوهاوي د ناستو په شمول، د ۱۵ ولايتونو څخه برخه والو گډون کړی وو.
- په ۲۰۱۸ کال کې د ښځو، سولې او امنيت په اړه د پرانيستي نړيوالې ورځې د په نښه کولو لپاره، د جنر د تساوي او د ښځو د غښتلتيا لپاره د ملگرو ملتونو نهاد د سپتمبر د ۲۷ او د نومبر د ۱۵ نيتو تر منځ ۱۱ پيښې په لار اچولي کومو چې د ۱۶ ولايتونو څخه د ۲۱۲ ښځو په شمول ۲۴۹ گډون کونکي ځان ته را مات کړل. د خبرو اترو موضوع د "سولې په بهير کې د ميرمنو گډون" وه او د ژورو فرهنگي، دوديزو او تبعيضي کړنو په ځوابولو يي تمرکز وکړ کوم چې په سوله کې د ښځو د بشپړ او معني لرونکي مشارکت مخه نيسي.

III. حکومتولي او د ادارې جوړونه

معیار: د ظرفیت په درلودلو سره د پالیسي گانو تطبیق او په زیاتیدونکي توگه د دې جوگه کیدل څو ځانونه وساتي، ښکته تر محلي کچو پورې، د دیموکراتیکو، مشروع او حساب وړ ادارو د تاسیس له لارې، د هیواد په کچه د حکومت د واک غځول

د پرمختګ شاخصونه

د ښځو مشارکت او په اساسي قانون کې تخصیص شوي سهمي ته په پوره درناوي، د ريښتینو او دوره بي ټاکنو د ترسره کولو او مدیریت په موخه د افغان چارواکو او خپلواکو ټاکنيزو ادارو مخ پر زیاتیدونکي وړتیا

مټریکس

- د ۲۰۱۸ کال د جنوري په ۱۳، ولسمشر غني د تشو پوښتونو د لوړ میزان د ځوابولو په موخه د هڅو د یوې برخې په حیث، په خاص ډول، د ټاکنو د خپلواک کمیسیون په مدیریتي کچو کې سید حافظ الله هاشمي د کمیشنر په توګه وټاکه. په داسې حال کې چې د ولسمشر غني له خوا د جولای په ۱۹ احمد شاه زمانزی د مشر ټاکنيز افسر او د کمیسیون د درالانشاء د رییس په توګه وټاکل شو د مې په ۷ نېټه، د کمیسیون له خوا اته تنه ولایتي ټاکنيز افسران هم په دندو وګمارل شول.
- په داسې حال کې چې، د مې د میاشتې په ۳، اروپایي اتحاديې د ملګرو ملتونو د پراختیایي ادارې سره په کابل کې د ۲۰۱۸ او ۲۰۱۹ کلونو د ټاکنو لپاره د کابو ۵.۱۵ میلیون بیرو د مرستې یو تړون لاسلیک کړ، د ۲۰۱۸ کال د فبروري په ۲۱، جاپان د ملګرو ملتونو د ټاکنيز ملاتړ د پروژې له لارې د ۲۰۱۸ کال پارلماني او ولسوالیو د شوراګانو د ټاکنو د ترسره کولو لپاره د ۱۳ میلیونو امریکایي ډالرو څخه د زیاتې مرستې د برابرولو په هدف یو تړون لاسلیک کړ.
- د ۲۰۱۸ کال د فبروري په ۲۶، کمیسیون یو بیان خپور کړ څو ډاډ ورکړي چې کمیسیون به (د داخلي بي ځایه شويو کسانو په شمول د ټولو مستحقو افغانانو لپاره فرصت برابر کړي څو د رایې ورکولو خپل حقونه وکاروي او د ټاکنو د ملي مجتمع ګانو له لارې د ښځو د استازو په ګډون د سیاسي برخه والو سره د مشورتي ناستو د ترسره کولو په دوام په خپلو ژمنو بیا ټینګار کوي.
- په ۲۰۱۸ کال کې، کمیسیون په ۳۲ ولایتونو کې د ټاکنو ۶۴ ولایتي مجتمع ګانې اداره کړې. دغو مجتمع ګانو د سیاسي ګوندونو د استازو، د مدني ټولني د سازمانونو، رسنیو، ښځو او نارینه وو د فعالینو، د ټولني د مشرانو، دیني مشرانو، او اړندو دولتي نهادونو په شمول چې موخه یې د ټاکنيزو معلوماتو شریکول او د عامه مشارکت تشویق او د ملي ټاکنيزو بهیرونو لپاره د ملاتړ برابرول دي یو شمیر زیات برخه وال سره راغونډ کړل. کمیسیون همدارنګه د ټاکنو په تړاو د مدني ټولني د سازمانونو د استازو، سیاسي ګوندونو او دولت سره د ټاکنو په تړاو ننه ملي ناستې دایرې کړې څو د ټاکنيز بهیر په بیلابیلو پړاونو باندې خبرې وکړي.
- د ۲۰۱۸ کال د اګست په ۳، د ټاکنيزو شکایتونو کمیسیون څرګنده کړه چې د ارزونې د پروسې په پایله

کې، ۲۵ کسان د ناقانونه وسله والو ډلو سره د اړیکو له امله د پارلماني کانديدانو د لومړنيو لېستونو څخه لرې شوي دي. د دې سربېره، ۳۷ نورو نوماندانو ته قوي اخطارونه ورکړل شوي او نورو ۷ نوماندانو مشورتي اخطارونه ترلاسه کړي.

- د سپټمبر په ۸، د ټاکنو خپلواک کميسيون د ولسواليو د ټاکنيزو چارواکو د استخدام لپاره د ازموينو د ملي انستيتيوت سره يو تفاهم لیک لاسلیک کړ. د دې په تعقيب د ټولټال ۳۰۰۰ څخه زياتو د ولسواليو د کچې د ټاکنيزو چارواکو، د ولسواليو د مرستيال ټاکنيزو افسرانو او نورو ساحوي ټاکنيزو کارکونکو د استخدام په موخه ازمويني ترسره شوي.

- د ۲۰۱۸ کال د سپټمبر په ۲۲، کميسيون اعلان وکړ چې د رايو د تشخيص د بايومېټريک سامان الاتو د پيرلو او تدارک لپاره يې يو تړون لاسلیک کړی او په دې شرط چې ياد سامان الات کميسيون ته په وخت ورسېږي، د پارلماني ټاکنو لپاره به د رايو د تشخيص بايو ميټريک سامان الات وکارول شي.

- د کندهار د ولايت په استثنا چيرې چې ټاکنې د اکتوبر په ۲۷ ترسره شوي، په ټول هيواد کې پارلماني ټاکنې د ۲۰۱۸ کال د اکتوبر په ۲۰ او ۲۱، ترسره شوي. د ياغيټوب له امله په غزني ولايت کې ټاکنې د بل وخت لپاره وځنډول شوي.

- د ۲۰۱۸ کال د اکتوبر د مياشتې په پارلماني ټاکنو کې، د ۸.۵ ميليون راجستر شويو رای ورکونکو څخه ۳۵ سلنه بنځي وي چې، دا د ۲۰۱۴ کال د ولسمشریزو ټاکنو په پرتله ۸ سلنه زياتوالی ښيي. د ټولټال ۲۵۶۵ نوماندانو له جملې څخه چې د ۲۴۹ پارلماني څوکیو لپاره يې سيالي وکړه، ۴۱۷ يې بنځي وي. د نارينه وو د ۱۱۶۶۷ رای مرکزونو په پرتله د بنځو لپاره د رای مرکزونو شمير ۷۴۲۹ و، ټولټال ۱۳۰۰۰ بنځيو د کتونکو په حيث دندې ترسره کړي.

- د ۲۰۱۸ کال د ډسمبر په ۱۱، کميسيون د ۲۰۱۹ کال د ولسمشریزو ټاکنو لپاره عملياتي پلان تصويب کړ، څرگنده يې کړه چې د کانديدانو د معرفي کولو لړۍ به د ۲۰۱۸ کال د ډسمبر په ۲۲ پيل او د ۲۰۱۹ کال د جنوري په ۲۰ پای ته ورسېږي.

- د ۲۰۱۸ کال د ډسمبر په ۳۰، د ټاکنو د کميسيون رييس، گلاجان عبدالديع صياد په رسمي توگه اعلان وکړ چې ولسمشریزې ټاکنې به د ۲۰۱۹ کال د جولای په ۲۰ نيټه ترسره شي. صياد وړاندې وويل چې د ولايتي شورا گانو او د ولسواليو د شورا گانو ټاکنې به

د اداري فساد سره د مبارزې
د څارني او ارزونې د
خپلواکي کميټې تاسيس او د
اداري فساد سره د مبارزې د
معيارونو جوړول

د ولسمشريزو ټاکنو سره په يوه وخت کې په جولای میاشت کې ترسره شي او د غزني ولايت پارلماني ټاکنې به هم په ورته نېټه ترسره شي.

- د ۲۰۱۸ کال د ډسمبر په ۱۰، کميټي د کانونو او پطروليمو په وزارت کې د فساد په وړاندې د اغيزمنتوب په اړه د وزارت په کچه راپور خپور کړ، دا راپور په ياد وزارت او د استخراجي سکتور په کچه د فساد په وړاندې د اغيزمنتوب لومړنی جامع تحليل ده. راپور د وزير لپاره ۱۸۹ وړانديزونه چمتو کړل. کميټي همدارنگه د فساد په وړاندې د اغيزمنتوب په اړه د ارزونې اووه درې میاشتني خپري کړي: د ۲۰۱۸ کال په اگست او د ۲۰۱۹ کال په جنوري کې د لوي څارنوال د دفتر لپاره، د ۲۰۱۸ کال په فبروري او جون کې د عامي روغتيا د وزارت لپاره، د ۲۰۱۸ کال په جون او نومبر کې د معارف وزارت لپاره او د ۲۰۱۸ کال په اگست کې د برېښنا د شرکت لپاره. کميټي همدارنگه د فساد په وړاندې د اغيزمنتوب په اړه د پارلمان د دواړو مجلسونو او کورنيو چارو د وزارت لپاره د راپور په چمتو کولو پيل کړی، تمه ده چې د ۲۰۱۹ کال په لومړيو کې به پشپړ شي.

- په داسې حال کې چې د ۲۰۱۸ کال تر پایه ۷۲ سپارښتني په نسبي توگه پلي شوي، د کميټي د يو ځای شويو سپارښتنو د تطبيق په برخه کې د پرمختگ په حواله، د ۲۹۹ سپارښتنو له جملې څخه ۱۰۵ هغه يې تطبيق شوي.

- د ۲۰۱۸ کال په ډسمبر کې، د دې لپاره چې د وخت سپما وشي او هغه ادارې چې د وظيفو ورته لايحي لري مدغم شي، دولت د ښاري پراختيا او ځمکو د وزارت د تشکيل په موخه د اراضي اداره د ښاري پراختيا د چارو د وزارت سره مدغم اعلان کړه.

- د ۲۰۱۸ کال د سپټمبر په ۵، د فساد پر ضد نوی قانون د ولسمشر د تقنيني فرمان په واسطه تصويب چې اوس پارلماني بياکتني ته په تمه ده. د فساد پر وړاندې د يوه خپلواکه کميسيون د جوړلو سربيره، د فساد پر وړاندې د ملگرو ملتونو د کنوانسيون د مقرر و سره په سمون کې، قانون همدارنگه د فساد پر وړاندې د عدلي مرکز او د سنگينو جرمونو د کاري ځواک لپاره يو قوي بنسټ، د کوم بنسټ چې له دې وړاندې په اداري حکمونو ولاړ و، را منځ ته کړ.

- د ۲۰۱۸ کال د سپټمبر په ۲۵، د قانون د حاکميت او د اداري فساد پر وړاندې عالي شورا د فساد سره د مبارزې لپاره د ملي ستراتيژي د پلي کولو په هکله خپل

د فساد پر وړاندې د مبارزې د نهادونو پياوړي کول څو وکولای شي د فساد پر وړاندې د مبارزې په برخه کې د دولت د يوې بشپړې کړنلارې څخه څارنه وکړي

لومړنۍ نيم کلن راپور خپور کړ کوم چې د ستراتيژي د پنځو ستونزو په کچه د مهمو لاسته راوړنو په اړه راپور ورکړ. د ډسمبر په ۲۵، د تطبيق د بيا کتنې په تعقيب، عالي شورا د ۲۰۱۹-۲۰۲۰ کلونو لپاره يوه له سره بيا کتل شوې ستراتيژي تصويب کړه.

- د ۲۰۱۸ کال په اوږدو کې، د قانون د حاکميت او د فساد پر وړاندې د مبارزې عالي شورا په منظمه توگه ناستو ته دوام ورکړ. د عالي شورا د ناستو مشري د ولسمشر له خوا په زياتيدونکې توگه دوهم مرستيال ته تفويض شوې او په پايله کې عالي شورا په تدريجي ډول لارښوونې تخنيکي شوه. همدارنگه، د عالي شورا په دننه کې د خبرو اترو پرته، د فساد پر وړاندې د ستراتيژيکو اصلاحاتو په اړه پريکړې په زياتيدونکې توگه د بندو دروازو تر شاد ولسمشر د نږدې ټيم له خوا نيول کيږي.
- د ۲۰۱۸ کال د نومبر په ۱۸، د پرانيستي حکومتولۍ د شراکت مجتمعي د خپل کلني راپور د بحث په موخه خپله څلورمه کلنۍ ناسته دايره کړه. راپور د مجتمعي په وړاندې د افغانستان د ژمنو د تطبيق په موخه د دولت، مدني ټولني او خصوصي سکتور له خوا ترسره شوی پرمختگ جوت کړ.
- د ۲۰۱۸ کال په مارچ کې، معلوماتو ته د لاسرسۍ د قانون د بيا کتنې په تعقيب، معلوماتو ته د لاسرسۍ نوي او لنډ او وړ کميسيون را منځ ته شو. کميسيون پنځه وقف شوي او معاش لرونکي غړي لري او د پنځو کلونو لپاره انتخاب شوي. کميسيون خپله کلنۍ بودجه د اطلاعاتو او فرهنگ د وزارت څخه تر لاسه کوي کوم چې د دولت له خوا د قانون د بشپړ تطبيق مسوليت لري.
- د ۲۰۱۸ کال په مارچ کې، د لوی څارنوال د دفتر په اړه د قانون يوه تعديل، د نظارت او فساد پر ضد د مبارزې د عالي دفتر څخه د فساد پر وړاندې د مبارزې د مرستيال لوی څارنوال دفتر ته تحقيقاتي دندې او مسوليتونه وليږدول. ځکه نو د نظارت او فساد پر وړاندې د مبارزې د عالي دفتر قانون خپور شو او د نظارت او فساد پر وړاندې د مبارزې عالي دفتر منحل شو.
- د ۲۰۱۸ کال د سپټمبر په ۲۵، د قانون د حاکميت او فساد سره د مبارزې پر وړاندې د عالي شورا دارالانشاء د ټولټال ۹۱۵۳ دولتي چارواکو او کارکوونکو د شتمنيو د راجستر کولو په شمول، د شتمنيو د راجستر کولو په برخه کې د پام وړ لاسته راوړنو په اړه راپور ورکړی.

د عامه چارواکو د شتمنيو د
اعلانولو کلنۍ خپرونه

په مرکزي، ولايتي او
ولسواليو کې د ملکي
کارکوونکو د ظرفيت
لوړول ترڅو دندې پر مخ

- په ۲۰۱۸ کال کې، د ملکي خدمتونو د روزني انستيتيوت يوه وظيفوي بيا کتنه ترسره کړه، چې په نتيجه کې يې دې انستيتيوت د اداري فساد سره د مبارزې د تمرکز په موخه په خپلو روزييزو کورسونو کې بدلون را منځ ته کړ. دغه انستيتيوت په کابل کې د ټولټال ۱۶۳۴ نويو استخدام شويو ملکي کارکونکو لپاره، چې ۳۸ سلنه يې بنځي وي روزني برابري کړي، او همدارنگه يې په ۱۵ ولايتونو کې د ټولټال ۲۰۲۸ ملکي کارکونکو لپاره چې، ۲۹ سلنه يې بنځي وي، روزني برابري کړي. دې انستيتيوت د فساد د له منځه وړلو لپاره د ستراتيژي گانو، ستراتيژيکو اړيکو، ستراتيژيک مشرتابه او پلان جوړولو او د شخړو د حل او مديريت، نظارت او تحليل په شمول يو شمير موضوعات تر پوښښ لاندې نيولي. ياد انستيتيوت همدارنگه د ۸۴ ولسوالانو لپاره چې، ۴ سلنه يې بنځي وي د مشرتابه درې دوه اونيزه کورسونه برابر کړي.
- په ۲۰۱۸ کال کې، د اداري اصلاحاتو او ملکي خدمتونو خپلواک کميسيون د ملکي کارکونکو په اړه د قانون د تعديل او په سيمه ييزه کچه د لوړ رتبه ملکي کارکونکو لپاره د استخدام د نويو طرز العملونو د پلي کولو په هدف د ملکي خدمتونو د ټاکلو د بهير د رونوالي او اغيزمنتوب رهبري په غاړه لرله.
- په ۲۰۱۸ کال کې د سيمه ييزو ارگانونو خپلواک رياست د ۳۷۷ ولسوالانو د پوستونو له جملې څخه د ۲۴۴ هغو د ټاکلو او د والي د مرستيال د ۴۲ پوستونو له جملې څخه د ۲۰ هغو او د ولايت په کچه د ۳۳ ښاروالانو د پوستونو له جملې څخه د ۳۰ هغو لپاره د تسهيل چارې برابري کړي. د هغو کسانو له جملې څخه چې په پوستونو گمارل شوي يواځې دوه ولسوالانې او دوه ښاروالانې وي.
- په ۲۰۱۸ کال کې او تر ۲۰۲۰ پورې تر ۳۰ سلني پورې د بنځو د شمير د لوړولو په موخه يوه نوي پاليسي د ۲۰۱۸ کال د جنوري په ۱۰ خپره شوه. پاليسي په ملکي خدمتونو کې د بنځو لپاره د سهمي يو سيستم، ځانگړي اداري امتيازونه، د کار ځای خونديتوب او د ښه شغل د توسعي فرصتونه معرفي کړل.
- د ۲۰۱۸ کال د جولای په ۲۵، کابينې د سيمه ييزې حکومتدارۍ پاليسي چې سرليک يې "په اتباعو متمرکز حکومتداري: د سيمه ييزو اصلاحاتو لپاره لار نقشه" دا نوي پاليسي د مرکزي او سيمه ييزې حکومتدارۍ د ادارو تر منځ اړيکې تعرفوي.

بوزي او خدمتونه وړاندې
کړي

د روڼتيا او اغيزمنتوب
زياتول

د ملکي خدمتونو د
اصلاحاتو پياوړتيا چې
ملاتړ يې د ظرفيت جوړونې
د يوه پراخ روش او د تمويل
کونکو له خوا د تخنيکي
مرستي په واسطه شوی وي

د سيمه ييزې حکومتدارۍ د
پاليسي پلي کول او د سيمه
ييزو تنظيمونکو، مالي او
بوديجوي چوکاټونو را منځ
ته کول

- په ۲۰۱۸ کال کې، د اړوند قانون د بیاکتنې په شمول، د سیمه ییزې حکومتدارۍ سره په سمون کې، د سیمه ییزې حکومتدارۍ د اصلاحاتو په برخه کې دولت پرمختګ کړی. په داسې حال کې چې د محلي شوراګانو په اړه د قانون مسوده نهایی شوې او د نورو قانوني بهیرونو لپاره په ډسمبر میاشت کې د عدلي وزارت ته وسپارل شوه، په سپټمبر میاشت کې د ښاروالۍ قانون تعدیل شو. د ډسمبر په ۲۶، د سیمه ییزې حکومتدارۍ په اړه فرعي کمیټه د قانون د حاکمیت او د فساد سره د مبارزې د عالي شورا لاندې تاسیس شوه خو د سیمه ییزې حکومتدارۍ د پالیسي د تطبیق لپاره ملاتړ برابر کړي.
- په ۲۰۱۸ کال کې، د ښاروالۍ نوي حدود (نیمروز ښاروالۍ) طراحی او نقشه برداري شوه، په دې سره د ۳۴ ولایتي ښاروالیو له جملې څخه د ۲۷ هغو د ښاروالیو حدود بشپړ شول. د کال په اوږدو کې د ۶۸ ښاري محلو (گذر) حدود هم بشپړ شول.
- په ۲۰۱۸ کال کې، د غزني، فراه، سرپل، بامیانو، لوګر، نورستان او لغمان په ولایتونو کې د ولایتي شوراګانو د دفترونو د جوړولو کار پیل او نږدې و چې د راپور د لیکو تر مهاله بشپړ شي. د دې سربیره، ۲۷۵ نوي نقلیه وسیلې د دې لپاره وپېرل شوې خو محلي دولتي چارواکي وکولای شي په هغو کې خپلو دفترونو ته ولاړ شي او د ټولنو سره د ښه پوهاوي لپاره اسانتیاووې برابرې کړي.
- د ۲۰۱۸ کال د فبروري په ۱۴، د جزا نوي قانون نافذ شو. د عدلي وزارت، د بسپنه ورکونکو په ملاتړ، د عدلي ادارو لپاره د هیواد په کچه د نوي قانون ټولټال ۳۰۰۰ ټوکه چاپ او وویشل. په داسې حال کې چې قانون د پارلمان له خوا تر کتنې لاندې و، د قانون د اضافي کاپي ګانو چاپ وځنډید. په سپټمبر میاشت کې د جزا نوي پوځي قانون د ولسمشر له خوا تصویب شو او د جزا په قانون کې د یوې زمیمې په حیث ور اضافه شو.
- په ۲۰۱۸ کال کې، د فساد پر وړاندې د مبارزې عدلي مرکز په ۲۰ دوسیو په کومو کې چې ۷۵ کسان بنګیل وو، فیصلې صادرې کړې د کومو په نتیجه کې چې ۵۶ محکومیتونو او ۱۹ برائت ذمه کیدو ته لار هواره شوه. په متهمینو کې درې پخواني مرستیال وزیران، د ولایتي شورا یو غړی، څلور ښاروالان او څلور جنرالان شامل وو. د تیر کال په پرتله، دا د لوړ رتبه چارواکو د شمیر

په خاص ډول، په سیمه ییزه کچه د فعاله دولتي ادارو لپاره د مناسبو جوړوښتونو را منځ ته کول

د اعتباري او لاسرسي وړ قضایي او جزایي سیستمونو را منځ ته کول چې وکولای شي د ټولو اتباعو د بشري حقونو درناوی او ساتنه کوي

او د محکمو د لاسته راوړنو په برخه کې کموالی په گوته کوي.

۱۷. بشري حقونه

معیار: د افغانستان د اساسي قانون او نړيوال قانون سره په سمون کې د افغانانو د بشري حقونو لپاره درناوی، د ملکي کسانو د ساتنې په اړه په خاص تاکید سره، د ښځو او نجونو د وضعیت، د بیان د ازادې او د قانون د حاکمیت پر بنسټ احتساب
د پرمختګ شاخصونه

• په ۲۰۱۸ کال کې د ټولټال ۱۰۹۹۳ ثبت شویو ملکي تلفاتو (۳۸۰۴ مړینو او ۷۱۸۹ ټپیان) په درلودلو سره، یوناما د ملکيانو او ملکي جوړښتونو په وړاندې د ملکيانو د وژل کیدو او ټپي کیدو او د شخړې سره د ټرلي زیان لوړو کچو مستند کولو ته دوام ورکړی. یوناما د دغو تلفاتو ۶۳ سلنه دولت ضد عناصرو، ۲۴ سلنه دولت پلوه ځواکونو ته (چې په ترکیب کې یې افغان ملي دفاعي او امنیتي ځواکونه، دولت پلوه وسله والي ډلې او نړيوال پوځي ځواکونه راځي)، منسوب کړي. د دولت پلوه او دولت ضد عناصرو تر منځ د ځمکنیو نښتو په پایله کې د کومو لپاره چې مسولیت کومي خاصي ډلې ته نه شي منسوبیدلای ۱۰ سلنه ملکي تلفات را منځ ته شوي. پاته درې سلنه ملکي تلفات د نورو پېښو، د بېلګې په توګه، د جګړې څخه د پاته شونو چاودیدونکو توکو په نتیجه کې را منځ ته شوي چې مسولیت یې د شخړې کومي خوا ته نه شي منسوبیدلای. شخړې په دوامداره توګه ښځې او ماشومان وژلي او ټپیان کړي. یوناما د ماشومانو ټولټال ۳۰۶۲ تلفات (۹۲۷ مړینې او ۲۱۳۵ ټپیان) مستند کړي چې دا د ۲۰۱۷ کال د ورته مودې په پرتله کموالی ښيي. یوناما د ښځو ټولټال ۱۱۲۵ تلفات (۳۵۰ مړینې او ۸۰۲ ټپیان) مستند کړي چې دا د ۲۰۱۷ کال د ورته مودې په پرتله کموالی ښيي.

• په ۲۰۱۸ کال کې، دولت د افغانستان د ملي دفاعي او امنیتي ځواکونو د بیلابیلو نهادونو له خوا د لارښودونو د صادریدولو له لارې د ملکي تلفاتو د مخنیوي او کمولو په اړه د ملي پالیسي تطبیق ته ادامه ورکړې. د دولت تر کنترول لاندې د ملکي تلفاتو د معلومولو میکانیزم، کوم چې د ملي امنیت د شورا د دفتر د توحید په مرکز کې شتون لري د غوڅ ملاتړ د ماموریت د مشاورینو تر لارښوني لاندې د خپل فعالیت ښه کولو ته دوام ورکړی.

د ځواک د ناقانونه کارولو او د ملکيانو د تهدید د پېښو په شمیر کې کموالی، د نړيوال قانون سره د اړوندو فعالیتونو د رعایت کولو له لارې.

- د افغانستان د جزا د قانون بيا كتل شوی نسخه د ۲۰۱۸ کال د فبروري په ۱۴ نيټه نافذه شوه او هغو مقرر و ته يي ځای ورکړی کوم چې بچه بازي، د وسله والو ځواکونو له خوا د ماشومانو استخدام او کارول او د تذکر و جعل جنایي کوي.
- په ۲۰۱۸ کال کې، د کورنيو چارو وزارت د يوناما او يونيسيف په تخنيکي او مالي ملاتړ د هيواد په ۳۴ ولايتونو کې د افغان ملي پوليسو د استخدام په مرکزونو کې د ماشومانو د خونديتوب د واحدونو جوړول بشپړ کړي. د دې ميکانيزم له لارې، په ۲۰۱۷ کال کې د ټولټال ۲۴۹ هغو په پرتله، ټولټال ۳۲۷ کم عمر درلودونکي ماشومان (۳۲۵ ملکانو او دوه نجونې) د افغان ملي پوليسو په لیکو کې د شموليت څخه راگرځول شوي.
- د ۲۰۱۸ کال په نومبر کې، د توقيف شويو ماشومانو د حقونو او اړتياو په تړاو د مدافعي سره په سمون کې، د لوی څارنوال د دفتر او د ملي امنيت د رياست سره د يوناما سره د دوامداره بنسټيزا په تعقيب، د شخړې په تړاو ټولټال ۵۵ توقيف شوي ماشومان د ملي امنيت د رياست څخه د ژنکيو د اصلاح مرکزونو ته ليردول شوي.
- په ۲۰۱۸ کال کې، يوناما اته عامه راپورونه چې د ملکيانو مرگ ژوبله څرگندوي، کوم چې د مهمو رجحانونو تحليل وړاندې کوي او د شخړې د ټولو خواوو لپاره سپارښتنې جوړوي، خپاره کړي. په دې راپورونو کې د ملکيانو د ساتنې په اړه کلنی راپور، د ملکيانو د ساتنې په اړه درې ربع وار راپورونه، د (۲۰۱۸ کال په مې مياشت کې) د ټاکنو په تړاو د خسونت په اړه ځانگړی راپور، د (۲۰۱۸ کال په مې مياشت کې) په دشت اړچي کې د هوايي بریدونو په اړه خاص راپور، د (۲۰۱۸ کال په اکتوبر مياشت کې) د تبعيه شويو چاودیدونکو توکو په اړه خاص راپور او د (۲۰۱۸ کال په اکتوبر مياشت کې) د ۲۰۱۸ کال د ټاکنو د تاوتریخوالي په اړه خاص راپور شامل دي.
- د ۲۰۱۸ کال په اپريل کې، افغانستان د شکنجې، او نورو ظالمانه، غیر انساني، سپک چلند يا سزا پر وړاندې اختياري پروتوکول تصوب کړ، دا پروتوکول دولت په دې مکلفوي چې د الحاق څخه د يوه کال په دننه کې د شکنجې او ناروه چلند د نورو ډولونو د مخنيوي لپاره يو مخه نيونکی خپلواک ملي ميکانيزم را منځ ته کړي.

د افغانانو له خوا د هغوي د حقونو او د دولت له خوا د خپلو ژمنو په اړه بهتر شوی پوهاوی

- د ۲۰۱۸ کال په اپریل کې، افغانستان د شکنجې پر وړاندې د کټوانسیون څخه له خپل شرط څخه انصراف وکړ، ځکه نو د شکنجې پر وړاندې د کمېټې واک په رسمیت پېژني څو په خپل قلمرو دننه د شکنجې د ادعاو په اړه محرم معلومات ترسره کړي.
- د ۲۰۱۸ کال په جون کې، دولت د شکنجې پر وړاندې د کمېټې (CAT/C/AFG/CO/2) د وروستیو ملاحظاتو په اړه خپل تعقیبي راپور وسپاره، دا راپور د کمېټې د ځینو سپارښتنو د تطبیق په برخه کې پرمختګ تشریح کوي.
- د ۲۰۱۸ کال په اکتوبر کې، د شکنجې پر وړاندې د مبارزې قانون په رسمي جریده کې خپور شو. قانون د شکنجې د قربانیانو لپاره د خسارې په اړه مقرر و ته ځای ورکړی څو د جنایې او مدني محکمو پر وړاندې حقوقي ادعاوې وړاندې کړي.
- د ۲۰۱۷ کال په اګسټ کې د دولت له خوا د اصلاح شوي قانون څخه د بنځو پر وړاندې د خسونت په اړه د ټول څپرکي د لري کولو په تعقیب، د ۲۰۱۸ کال د مارچ په ۳، د ۲۰۱۷ کال د جزا د قانون د تعدیل په موخه د ولسمشر ۲۶۲ ګڼه فرمان صادر شو څو په دې سره د بنځو پر وړاندې د خسونت د منع د ۲۰۰۹ کال قانون د تطبیق وړ پاته شي.
- د بنځو پر وړاندې د خسونت د جرمونو څخه د خلاصون په موخه د بنځو او نجونو لپاره د حقوقي ساتني د دوام څخه د ډاډ په خاطر فرمان اړین و.
- د ۲۰۱۸ کال په اپریل کې، د کورنیو چارو وزارت د هیواد په کچه یو شفاهي لارښود خپور کړ، د قانون پلي کونکو نهادونو ته یې لارښوونه وکړه څو بنځینه توقيفاني اړې نه کړي چې ګیناکولوجیکل ازموینې ترسره کړي.
- دا لارښود په جزا قانون کې د بنځو د اجباري آزموینې د جنایې کولو په تعقیب خپور شو.
- د ۲۰۱۸ کال په می میاشت کې، یوناما د "بې عدالتي او مصونیت تر عنوان لاندې: د بنځو پر وړاندې د خسونت د جنایې جرمونو د مځګړیتوب په اړه خپل راپور خپور کړ." د جولای په ۱۷، د راپور د سپارښتنو د پلي کولو په موخه د ګډ عمل د ترویج په هدف، دولت یو ملي کنفرانس دایر کړ په کوم کې چې د دولت، مدني ټولني، نړیوالې ټولني او د ملګرو ملتونو شریکبانو ټولټال ۴۰ لوړ پوړو استازو ګډون کړی وو. د ۲۰۱۸ کال د جون او نومبر د میاشتو تر منځ، یوناما د سپارښتنو د تطبیق په موخه د دولتي او نادولتي

د بنځو او نجونو پر وړاندې
د خسونت سره د مبارزې په
موخه د حقوقي او پالیسي
تدبیرونو لپاره ښه اغیزه او
ملاتړ

- شريکبانو سره د ۲۳ څخه زياتي وکالتې ناستې ترسره کړي. د يوناما له خوا د وکالت په تعقيب، د ۲۰۱۸ کال په اکتوبر کې، د لوی څارنوال دفتر د ۲۰۱۷ کال د جزا د قانون سره په سمون کې، د بند د بدیلونو په اړه یو ریاست چې دنده یې د غیر قضایې مجازاتو د انتخابونو په اړه د پالیسي ترمینول دي، را منځ ته کړ. د بنځو د چارو وزارت هم د بنځو پر وړاندې د خشونت د منع د ۲۰۰۹ کال د قانون په بیا کتنه پیل وکړ.
- په ۲۰۱۸ کال کې، د بنځو پر وړاندې د خشونت د له منځه وړلو لپاره د د عدولې تعقيب د واخونو شمیر د ۳۴ ولایتونو له جملې څخه د ۲۵ هغو څخه ۳۱ هغو ته لوړ شو. په دغو محکمو کې د ۲۹ قاضیانو په گمارلو سره چې زیاتره یې د امنیتي لاملونه له امله په کابل کې پاته شوي،
  - په ۲۰۱۷ کال کې د ۱۵ هغو په پرتله، په ۲۰۱۸ کال کې د بنځو پر وړاندې د خشونت د له منځه وړلو په هدف د محکمو شمیر ۲۲ هغو ته لوړ شو.
  - د جولای په ۳۱، دولت د بنځو، سولې او امنیت په اړه چې د ۲۰۱۶ کال د سپټمبر څخه د ۲۰۱۷ کال تر سپټمبر پورې موده رانغاړي د امنیت شورا ۱۳۲۵ (۲۰۰۰) پریکړه لیک د پلي کولو لپاره د عمل د ملي پلان د تطبیق په اړه د پرمختګ خپل دوهم راپور پیل کړ. دا راپور په ملي امنیتي سکټور کې د بنځو د برخې اخیستنې په تړاو د ۲۰۱۵ کال د ۱.۳ سلنې په پرتله په ملي پوځ کې د ۲.۵ سلنې زیاتوالي یادونه کوي او په ملي پولیسو کې د ۲۰۱۵ کال د ۰.۵ سلنې په پرتله په ۲۰۱۶ کال کې د ۰.۶ سلنې زیاتوالي یادنه کوي.
  - په ۲۰۱۸ کال کې، یوناما په افغان ملکي خدمتونو، د ژوند په سیاسي او ټولنیزو ډگرونو کې د سولې په خبرو اترو کې د بنځو د لاس زيات مشارکت په موخه خپلو هڅو ته دوام ورکړي. په دې هڅو کې، د بنځو، سولې او امنیت په اړه د پرانیستي نړیوالې ورځې د لمانځلو په اړه خبرې اترې چې د سپټمبر د ۲۷ څخه بیا د نومبر تر ۱۵ تر منځ دایري شوي رانغاړي. د خبرو اترو تمرکز د سولې په بهیرونو کې د بنځو په ونډه او مشارکت باندې وه.
  - په ۲۰۱۸ کال کې، د بنځو پر وړاندې د تاوتریخوالي د له منځه وړلو په اړه د بنځو د ساتنې د ۱۱ مرکزونو، د کورنیو د لارښوونې د ۵ مرکزونو او ۱۱ ولایتي کمیسیونونو له لارې، د روانې ملاتړ او حرفوي محارتونو د پراختیا په گډون، د خشونت ټولټال ۴۴۲۴ بنځو او نجونو قربانیانو او ټولټال ۷۱۲ ملو/وابسته

ماشومانو عدالت ته لاسرسی درلود او د ژوند ژغورني خو اړخيزه سکتوري اساسي خدمتونه يې وکارول. دا ۴۲۴ دوسي په کومو کې چې د بنځو پر وړاندې د خشونت دوسي بنکيلي دي په ۲۰۱۸ کال کې د يادو مرکزونو له خوا ثبت شوي، چې دا د ۲۰۱۷ کال ۱۸۰۹ ثبت شويو دوسيو په پرتله زياتي لوري دي. دا زياتوالي يا خو په ټولنو کې د پوهاوي د زياتوالي له امله د زيات راپور ورکولو او يا د خاصو راپور ورکولو د ميکانيزمونو او د معلوماتو د راغونډولو وسيلو ته منسوبيري کوم چې په ۲۰۱۸ کال کې ځای پر ځای شوي. د بنځو پر وړاندې د خشونت د له منځه وړلو په اړه ډيټابيس فعال دی او د دوسيو د بڼه راپور ورکولو د چارو ملاتړ کوي چې نظارت يې د بنځو د چارو د وزارت او عدلي وزارتونو له خوا کيږي. د بنځو پر وړاندې د خشونت د له منځه وړلو لپاره کميسيونونو د ۳۴ ولايتونو له جملې څخه په ۱۷ هغو کې د بنځو پر وړاندې د خشونت د دوسيو د تعقيب او ارجاع په برخه کې مهم نقش لوبوي. د پرمختيايي شريکبانو له خوا برابر شوي ملاتړ هم کميسيونونه په دې قادر کړي چې په ولايتونو کې د پوهاوي چارې ترسره کړي او هغه دوسي کومې چې د پوليسو او د قانون د نورو پلي کونکو ادارو له خوا ورته رسيدگي نه ده شوي معلومي کړي.

- د جنرل پر بنسټ د خشونت د نړيوال کمپاين پر وړاندې د ۱۶ ورځني فعاليت د يوې برخې په حيث، د نومبر د ۲۵ او د ډسمبر د ۱۰ نيتو تر منځ، يوناما د شريکبانو سره يو ځای، د نړيوالې موضوع تر سر ليک لاندې “ نړۍ رنگينه کړئ: زما غږ هم واورئ ” ټولټال ۱۳ پيښي تنظيم کړي. “ دې کمپاين د بنځو او نجونو پر وړاندې د خشونت د جرمونو، په خاص ډول د ضرر لرونکو دوديزو کړنو، د خاصو جرمونو د کم راپور ورکولو او د جنايي عدالت د خدمتونو په اړه د بڼه والي په اړه تمرکز کړی څو د موثره حسابورکوني څخه ډاډ حاصل شي.

- په ۲۰۱۸ کال کې، يوناما د مدني ټولني او د افغانستان د بشري حقونو د خپلواک کميسيون سره په فعاله توگه بنکيله وه څو د مدني ټولني فضا او د بشري حقونو د مدافعينو لپاره ساتنه ترويج کړي، د بشري حقونو د سرغړونو لپاره معافيت ختم کړي، د هغو هڅو ملاتړ وکړي چې موخه يې د توپير له منځه وړل او د ټولشموله سولي او پخلاينې د بهيرونو ترويج ده. يوناما همدارنگه د هغو هڅو چې موخه يې د سولي په بهيرونو

د معافيت سره د مبارزې په تړاو د حقوقي او پاليسي تدبيرونو د بهتر شوي پوهاوي او ملاتړ او انتقالي عدالت د وړاندې کولو لپاره

کې د بنځو، نجونو، لږکیو او نورو اغیزمنونکو ډلو د بشري حقونو د مرکزیت ترویج دي، ملاتړ کوي.

• په ۲۰۱۸ کال کې، یوناما د مدني ټولني تر رهبري لاندې د انتقالی عدالت د همغږي د ډلې چې موخه یې د عدالت پر بنسټ د سولې او پخلاینې د بهیرونو ترویج دی او کوم چې د ۲۰۱۸ کال د ډسمبر په ۱۰ د جگړې د قربانیانو د ملي ورځې په اړه په کابل کې د همغږي اووه ناستي ترسره کړي او یوه بله پېښه تنظیم کړه.

• د ۲۰۱۸ کال د اپریل په ۳۰، یوناما د سولې لپاره د ۳۴ ولایتي لار نقشو تصنیف جوړونه خپره کړه. د سیمه ییزو چارواکو، مدني ټولني او رسنیو د سازمانونو (۴۶۰ نارینه وو او ۱۵۶ بنځو) په شمول، د نږدې ۶۱۶ افغانانو په گډون سره، په ۲۰ ولایتونو کې د لار نقشي د پیلولو په خاطر د مدافعي ۲۰ پېښې او خبرې اترې په لار واچول شوي. خبرو اترو د یوه توافق د را منځ ته کولو لپاره د فرصتونو وړاندیز وکړ، یعني د سولې د یوه ټولشموله او عادلانه بهیر له لارې د افغان شخړې په اړه د خبرو اترو له لارې د یوه سیاسي جوړجاړي را منځ ته کول.

• د ۲۰۱۸ کال په اکتوبر کې، دولت د ۲۰۱۹ کال د جنوري په ۲۱ د افغانستان د دریمې حلقي بیا کتنې څخه وړاندې د نړیوالې دوره یې بیا کتنې د سپارښتنو د تطبیق په اړه د پرمختګ یادونه وکړه او د بشري حقونو شورا ته یې خپل ملي راپور وسپاره. دولت او یوناما همداراز د بیا کتنې د سپارښتنو د تطبیق لپاره د تخنیکي مرستې د برابرولو په هدف او همدارنګه د راپور ورکولو او تعقیب لپاره د یوه ملي میکانیزم د را منځ ته کولو لپاره په یوه زماني چوکاټ موافقه وکړه.

• د ۲۰۱۸ کال د نمبر په ۵، د بهرنیو چارو وزارت یوناما ته خبر ورکړ چې د یو شمیر راپورونو د جوړولو بهیر تر لاس لاندې دی، د بیلګې په توګه، د نژادي توپیر د له منځه وړلو په اړه کمیټې ته، د معیوبو کسانو د حقونو په اړه کمیټې ته، د بنځو پر وړاندې د توپیر د له منځه وړلو په اړه کمیټې ته او د ماشومانو د حقونو په اړه کمیټې ته.

• په ۲۰۱۸ کال کې، یوناما د افغانستان د بشري حقونو د خپلواک کمیسیون سره خپلې ښکیتیا ته دوام ورکړی او د همغږي منظمې غونډې د کومو موخه چې د معلوماتو شریکول دي په لار اچولي، د مذهبي او نژادي لږکیو ډلو د حقونو په اړه یې وکالتی چارې ترسره کړې، د خبریالانو، رسنیو کارکونکو، مدني ټولني د فعالانو او بشري حقونو د مدافعانو پر وړاندې یې د خشونت په اړه

د نړیوالو بشري حقونو د میثاقونو او کنوانسیونو په اړه د دولت د راپور ورکولو د اړتیاوو تحقق او د سپارښتنو تطبیق کوم چې د بشري حقونو د شورا تر چتر لاندې د افغانستان د نړیوالې دوره یې بیا کتنې څخه خپرېږي

د افغانستان د دولت او د افغانستان د بشري حقونو د خپلواک کمیسیون مخ پر وده ظرفیت او تعهدات، د بیلګې په توګه، د افغانستان د بشري حقونو د ملي ادارو له خوا د بشري حقونو درناوی، تحفظ، تحقق او ترویج

تعقيبي چاري پر مخ وړي. يوناما همدارنگه د ملكي تلفاتو د مستندكولو لپاره كميسيون ته تخنيكي مرستي برابرې كړي.

- د ۲۰۱۸ كال د مۍ په ۹، كميسيون په كابل كې د احتساب، بشري حقونو، عدالت او سولې په اړه يو ملي كنفرانس تنظيم كړ خو د وسله والې شخړې د قربانيانو لپاره حسابور كوني ته وده ور كړي.
- د ۲۰۱۸ كال د جون په ۲۶، يوناما د دريمي حلقوي نړيوالې دوره يي بياكتنې د يوې برخې په حيث چې د ۲۰۱۹ كال د جنوري د ۲۱ نيټې لپاره پلان شوې و، د مدني ټولني له خوا د شريكبانو د راپورونو د چمتو كولو په اړه روزني وړاندي كړي.
- د دې لپاره چې د مدني ټولني فعالين او د بشري حقونو مدافعين د بشري حقونو په حواله نظارت ترسره كړي راپور او مدافعه چمتو كړي، يوناما د كميسيون سره په گډه، د مدني ټولني د فضا د ترويج او د حقونو پر بنسټ د سولې په بهيرونو كې د بنكيلټيا په موخه د گړدي ميزونو، وركشاپونو او سيمينارونو ۳۹ ناستې تنظيم كړي.

۷. اقتصادي او ټولنيزه پراختيا

معيار: د نړيوالې ټولني په ملاتړ د دولت پاليسي گانې، كوم چې پايښت لرونكې اقتصادي وده ترويجوي او د ټوليز ټيكاو سره مرسته كوي

مټريكس

د پرمختگ شاخصونه

- د ۲۰۱۸ كال تر نومبر پورې، د لومړيتوب ټول ۱۰ پروگرامونه نهايي شوي او د اړوندو پراختيايي شورا گانو له خوا تاييد شوي او د تطبيق په بيلابيلو پړاونو كې قرار لري.
- په ۲۰۱۸ كال كې، د تمويل كونكو د ټولو پروژو لپاره مالي تړونونه او نورې اړونده تياري گانې چمتو شوې كوم چې د بودجې پر بنسټ د څرنگوالي له لارې اتخاذ شوې. د بودجې څخه د باندې د پروژو لپاره، پرمختگ يو شان نه و. په ۲۰۱۸ كال كې، مالي تړونونه يواځې د اټكل ۴۴ سلنه مرستو لپاره چې د ۲۳ تمويل كونكو له خوا برابر شوي و موجود و چې د پروژې څخه د باندې د څرنگوالي له لارې د هغوي د پراختيايي مرستو د يوې برخې په حيث برابر شوي. د ټولني د پراختيايي شورا د ټولټال ۲۰۰۰۰۰۰۰ انتخابي غړو له جملې څخه د

د لومړيتوب ملي پروگرامونه د نړيوال ملاتړ او تاييد په واسطه طرح او تطبيق كړي

د ټول هيواد په كچه د پراختيايي مرستو او د دولت د لگښت لا مساوي ویش

۴۹ سلني او د هيواد په کچه د ۵۰ سلنو څخه زياتي بنځي جوړوي .

- د ۲۰۱۹ کال تر جنوري پوري، د اتباعو د چارتر پروگرام په ۳۴ ولايتونو کې د ۱۱۰۰ کليوالي او ښاري ټولنو څخه نږدې ۱۰ ميليون هغو ته لور شو. تر دې نيټې پوري، د ټولنو لپاره د ۱۰۰ ميليون ډالرو څخه زيات پورونه په ټولنو وپشل شوي او د ۴۰۰۰ څخه زياتي پروژې د تطبيق په حال کې دي. دا پروژې به د ټولټال ۲.۵ ميليون کسانو لپاره د ورځې ۶۳ ميليون ليټره اوبه برابرې کړي او په دې سره به يو ميليون جريبه (۲۰۰۰۰۰ هېکتاره ځمکه) خړوبه کړي، او همدارنگه به ۵۵۰۰ کيلو واټه انرژي چمتو کړي او ۹۰۰ کيلو متره سرکونه به ورغوي.
- د ۲۰۱۸ کال تر پايه، د عايداتو د توليد پنځه وزارتونه، يعني، د کانونو او پتروليمو، د اقتصاد او صنايعو، ترانسپورت، ماليي او مخابراتو او معلوماتي تکنولوژي وزارتونو د تمويل کونکو سره په خپلو اړوندو رسمي ويب پاڼو د فساد پر وړاندې د مبارزې په اړه د پرمختگ راپورونه شريک کړي. د دغو تدبيرونو د ترسره کيدو له امله، د ۲۰۱۸ کال تر ډسمبر پوري، د دريو کلنو په موده کې عايدات د ۸.۳ ناخالصو عايداتو څخه ۱۲.۳ ناخالصو عايداتو ته لور شوي.
- په ۲۰۱۸ کال کې د حکومت عايدات ښه شوي او په دې سره د نړيوال بانک د ۲۰۱۸ کال د سوداګري په راپور کې د افغانستان نمرې او ټوليزه رتبه بندي ښه شوي. د داخلي عايداتو د راټولولو په برخه کې د پام وړ زياتوالي په درلودلو سره د دولت مالي موقف ثابت دی او د اټکل وړ ۱۲ سلنه کلنې ودې څخه پورته ده. د ۲۰۱۸ مالي کال لپاره، حکومت د نړيوال وجهي صندوق له خوا د ۵.۱۷۳ ميليارډو افغانينو د عايداتو د هدف پوره کولو په برخه کې د خپلو ژمنو په ترسره کولو کې بريالی شوی.

د لا زياتو عايداتو را غونډول او د افغان سرچينو پر بنسټ پايښت لرونکي وده

۱۷. سيمه ييزه همکاري

معيار: د سوکالي، سولي او ټيکاو په ملاتړ پايښت لرونکي او موثره سيمه ييزه همکاري

مټريکس

د پرمختگ شاخصونه

د سیمه بیزو نهادونو بهتره
همغږي او زیاته سیمه بیزه
پانگونه

- د ۲۰۱۸ کال د مارچ په ۱۷، ولسمشر غني د پاکستان د ملي امنیت د سلاکار بناغلي ناصر خان جنجوا سره په کابل کې ولیدل ترڅو د افغانستان د دولت له خوا د سولې په اړه د طالبانو لپاره د چمتو شوي وړاندیز او له پاکستان سره د دولت-دولت په کچه د خبرو اترو د پیلیدو په اړه خبري وکړي.
- د سولې بهیر، امنیتي همکاري او سیمه ییز نینلون په اړه د افغانستان په اړه د تاشکند کنفرانس د ۲۰۱۸ کال د مارچ په ۲۶-۲۷ په ازبکستان کې دایر شو، د کنفرانس په پای کې گډه اعلامیه خپره شوه او په هغه کې په کلکه د ملي یووالي د حکومت له خوا د طالبانو سره د هر ډول شرط پرته د مستقیمو خبرو اترو د پیلیدو په ملاتړ ټینګار وشو. په کنفرانس کې ولسمشر غني، د بهرنیو چارو او امنیتي پالیسي لپاره د اروپایي اتحاديې لوړ رتبه چارواکي، د سیاسي چارو لپاره د متحده ایالتونو د بهرنیو چارو د وزارت معاون او د روسیې، چین او ترکیې بهرنیو چارو وزیرانو گډون کړی وو.
- د ۲۰۱۸ کال د اپریل په ۶، ولسمشر غني د پاکستان د ولسمشر بناغلي شاهد خاقان عباسي سره په کابل کې ولیدل څو د سولې او پخلاینې، د ترهگری سره د مبارزې، د افغان کډوالو د راستنیدنې، دوه اړخیزې سوداګرۍ او سیمه ییز نینلون په شمول د دوه اړخیزو اړیکو په اړه خبري اتري وکړي. لکه څنګه چې دوي د دوه اړخیزې علاقې د ټولو مسلو په اړه د پراخ بنسټه او جوړښتي بنسټلپه لپاره یو ګټور کاري چوکاټ برابر کړ، هغوي همدارنګه د سولې او پیوستون لپاره د افغانستان-پاکستان د عمل د پلان لاندې د پنځو کاري ډلو د فعالولو په اړه هم توافق وکړ.
- د ۲۰۱۸ کال د اپریل په ۱۷، د افغانستان په اړه د سیمه ییزې اقتصادي همکاري لپاره د سفیرانو د کچې د همغږۍ لمرنۍ ناسته په کابل کې دایره شوه. د ناستې پر مهال، گډونوالو د افغانستان په اړه د سیمه ییزې اقتصادي همکاري د کنفرانس د ملګرو د میکانیزم په جوړولو موافقه وکړه څو د افغانستان لپاره سیمه ییزه اقتصادي همکاري څخه لایات ملاتړ وشي او هغه ته وده ورکړي، او په ۲۰۱۸ کال کې یې دوه ناستې دایرې کړي.
- د ۲۰۱۸ کال د اپریل په ۱۹، د آسیا د زره د استانبول د بهیر د لوړ پوړو چارواکو غونډه په استانبول کې ترسره شوه. د افغانستان او ترکیې د بهرنیو چارو مرستیال وزیرانو په گډه د ناستې مشري وکړه، د همکاريو څخه

- تر لاسه شوي لاسته راوړنې يې وارزولي او د وړاندې تگ لپاره يې يوه ستراتيژي را منځ ته کړه.
- د می په ۱۴ او د جولای په ۲۲، د افغانستان او پاکستان د بهرنیو چارو مرستیال وزیرانو په ترتیب سره په کابل او اسلام آباد کې سره ولیدل څو د دوه اړخیزه باور پیاوړي کولو او د شپږو موضوعي کاري ډلو د را منځ ته کولو او همدارنگه د ستونزو د گډ حل او ژورې دوه اړخیزې بنکیلتیا له لارې د سولې او همبستگی لپاره د افغانستان- پاکستان د عمل پلان، نهایی کړي.
  - د ۲۰۱۸ کال د می په ۲۸، د شینګهای د همکاری د سازمان د افغانستان د تماس د ډلې دوهمه ناسته په بیجینگ کې دایره شوه څو په افغانستان او پراخه سیمه کې د وضعیت، د افغان سولې او پخلاینې د بهیرونو او د شینګهای د همکاری د سازمان د نقش او همداراز د سازمان او افغانستان تر منځ د همکاری لپاره د تدبیرونو د زیاتوالي په اړه بحث وکړي.
  - د ۲۰۱۸ کال د جون د ۲۰ څخه تر ۲۲ پورې، د آسیا د زړه - د استانبول د بهیر لاندې د حوادثو د مدیریت د باور جوړولو د تدبیرونو لپاره سیمه ییزه تخنیکي ډلې په استانبول کې دایره شوه.
  - د ۲۰۱۸ کال د جولای په ۲، د آسیا د زړه - د استانبول تر بهیر لاندې د سفیرانو یوه ناسته په کابل کې دایره شوه چې مشري یې په گډه د افغانستان د بهرنیو چارو د وزارت د مرستیال وزیر او په افغانستان کې د ترکیي د سفیر له خوا ترسره شوه. په اپریل میاشت کې د لوررتبه چارواکو د ناستې پر مهال د گډون کونکو هیوادونو له خوا د تیارو شویو سپارښتنو د تطبیق په برخه کې پرمختګ وارزول شو.
  - د ۲۰۱۸ کال د اګست په ۲۷، د فرهنګي او معارف باور جوړونې د تدبیرونو لپاره د آسیا د زړه - د استانبول د بهیر سیمه ییزې تخنیکي ډلې په تهران کې غونډه وکړه.
  - د ۲۰۱۸ کال د سپټمبر په ۶، د مرکزي آسیا د هیوادونو، افغانستان، آذربایجان، چین، ملګرو ملتونو او اروپایي اتحاديي څخه د بنځو په مشارکت سره، قزاقستان په آستانه کې، په افغانستان کې د بنځو د پیاوړتیا په هکله د یوه سیمه ییز کنفرانس کوربه و.
  - د ۲۰۱۸ کال د سپټمبر په ۱۱، د افغانستان، هند او ایران د اسلامي جمهوریت تر منځ لومړنۍ درې اړخیزه ناسته په کابل کې دایره شوه. د ناستې مشري د افغانستان د بهرنیو چارو د وزارت مرستیال وزیر په غاړه لرله، په دې ناسته کې د هند د بهرنیو چارو وزیر او د ایران د

- اسلامي جمهوريت د بهرنيو چارو د وزارت مرستيال وزير گډون کړی وو، هغوي د ترهگري سره د مبارزې په حواله د ژورې همکاري په شمول، د چاپهار د بندر د پروژې د تطبيق او نورو مسلو په اړه خبري وکړي.
- د ۲۰۱۸ کال د سپټمبر په ۱۲، د افغانستان په اړه د اسلامي همکاريو د سازمان د ځانگړي ناستې پر مهال، د یاد سازمان عمومي منشي په افغانستان کې د پایښت لرونکې سولې د تامین په موخه د گډو هڅو پر اړتیا ټينگار وکړ او په سیمه کې يې د هيوادونو له اړخه د زیات ملاتړ او همکاري غوښتنه وکړه.
  - د ۲۰۱۸ کال د سپټمبر په ۱۵ او د نومبر په ۱۴، د آسيا د زړه - د استانبول تر بهير لاندې د ترهگري سره د مبارزې د باور جوړونې د تدبيرونو په اړه په ترتيب سره په کابل او ابو دهابي کې د سیمه یيزې تخنیکي ډلې دوه ناستې دايرې شوي.
  - د سوداگري، تجارت او پانگوني د فرصتونو په اړه د باور جوړونې د تدبيرونو په اړه د آسيا د زړه - د استانبول د بهير د سیمه یيزې تخنیکي ډلې ناسته د ۲۰۱۸ کال د سپټمبر په ۲۰ په نوې ډهلي کې ترسره شوه.
  - د ۲۰۱۸ کال د سپټمبر په ۲۸، د آسيا د زړه - د استانبول تر بهير لاندې د لوړ رتبه چارواکو ناسته د عمومي اسامبلي د ۷۳ غونډې په څنډو کې ترسره شوه. گډون کونکو په سیمه کې د باور جوړونې د تدبيرونو د تطبيق په اړه بحث وکړ او همداراز يې د ترهگري پر وړاندې د مبارزې په برخه کې د هيوادونو له خوا د خاصو ترسره شويو تدبيرونو په اړه بحث وکړ.
  - د ۲۰۱۸ کال د اکتوبر په ۳۱، د مخدره توکو سره د مبارزې په اړه د آسيا د زړه - د استانبول د بهير سیمه یيزې تخنیکي ډلې ناسته په مسکو کې دايره شوه.
  - د ۲۰۱۸ کال د نومبر په ۹، د افغانستان په هکله د مسکو د فورمټ د سلامشورو دوهمه ناسته په مسکو کې دايره شوه په کومه کې چې د بهرنيو چارو لپاره مرستيال وزيرانو، د روسیې د فدراسيون، چین، پاکستان، د ايران له اسلامي جمهوريت، قزاقستان، قرغيزستان، تاجکستان او ازبکستان څخه خاصو استازو او د طالبانو استازو گډون کړی و. د افغانستان د حکومت استازيتوب د سولې د عالي شورا له خوا شوی و او هند او متحده ايالتونو د کتونکو په حيث گډون کړی و.
  - د ۲۰۱۸ کال د نومبر په ۱۴، افغانستان د بهرنيو چارو وزارت مرستيال وزير د مرکزي آسيا د هيوادونو د مرستيال وزيرانو په اتمه ناسته کې چې د قرغيزستان

په کوربتوب په بیشکیک کې په لار اچوله شوي وو، گډون وکړ. د خبرو اترو تمرکز د مرکزي آسیا او افغان اړیکو او همداراز په سیمه کې د امنیت او اقتصادي همکاريو د پیاوړتیاو په اړه و.

- د ۲۰۱۸ کال د نومبر په ۱۵، د مرکزي آسیا د سیمه ییزې همکاري د پروگرام د وزیرانو د کچې کنفرانس د سیمه ییزې سوداګرۍ د پراختیا او اقتصادي تنوع د ترویج په موخه خبرې اترې په عشق اباد کې ترسره شوي.

- د ۲۰۱۸ کال د دسمبر په ۱۳، د Lapis Lazuli Corridor په هرات کې د ولسمشر غني له خوا پرانیستل شو. د دې ځمکنۍ لارې په واسطه به افغانستان وکولای شي اروپا او د نړۍ نورو سیمو ته خپل تولیدات واستوي.

- د ۲۰۱۸ کال د دسمبر په ۱۵، د افغانستان-چین-پاکستان د بهرنیو چارو د وزیرانو دوهم درې اړخیزه پالوګ په کابل کې ترسره شو او په کوم کې چې د یادو هیوادونو گډونوالو دا ومنله چې د دریو وارو هیوادونو تر منځ به د سولې، امنیت او سیاسي همکاري د پیاوړتیا په تړاو نورې خبرې اترې کيږي.

VII. د افغانستان د حکومت او نړیوالې ټولني تر منځ مشارکت

معيار: د افغانانو تر رهبري لاندې د همغږۍ د چوکاټ په دننه کې د افغان لومړیتوبونو لپاره د نړیوالې ټولني له خوا منسجم ملاتړ

د پرمختګ شاخصونه

د افغانستان د ملي پراختیایي ستراتیژي او د دولت د لومړیتوبونو سره په مطابقت کې د مرستو زیات تناسب

- مټریکس
- په ۲۰۱۸ کال کې، د امنیتي سکتور په درلودلو سره چې په استثنايي ډول په مرستو ولاړ دی، د بودجې سره تړلي مرستي د دولت د بودجې د مجموعي لګښت د نیمایي څخه زیاته برخه جوړوي. د بودجې څخه د باندې امنیتي مرستو په دوامداره توګه د ټولټال امنیتي لګښتونو زیاته فیصدي تر پوښښ لاندې نیولې، چې د ناخالص داخلي تولیداتو نږدې ۱۴ سلنه ده.

- په ۲۰۱۸ کال کې، د انرژي د پنځو سترو پروژو قراردادونه (د کجکي د دوهم فاز، د کندهار لمړیزې بریښنا، د شبرغان او مزار شریف د ګازو څخه انرژي ته دوه قراردادونه) د تدارکاتو د ملي کمیټې له خوا د یوه پرانیستي او روڼ بهیر له لارې تصویب شول.

- د لوړ ارزښت یا د استخدام کونکي او کارکونکي د لوړې کچې د قراردادونو د نشرولو لپاره اړتیاوو سره

- د تدارکاتو د ملي کميټې اجابت د ۲۰۱۸ کال لپاره د ټاکل هدف څخه ۷۵ سلنه لوړ و.
- د ۲۰۱۸ کال تر نومبر پورې، د نړيوالو معيارونو او نورمونو سره په سمون کې د تدارکاتو د ملي کميټې له خوا د قراردادونو د پرمختګ د ارزولو په موخه يو آنلاين سيستم جوړ شو. دا آنلاين سيستم د تدارکاتو د قراردادونو په تړاو چې د تدارکاتو د ملي کميټې له خوا تصويب شوي د ټولو معلوماتو د څرګندولو لپاره يوه وسيله برابروي.
  - د ۲۰۱۸ کال تر پايه، د تدارکاتو د ملي کميټې د ويب پاڼې له خوا د ټولټال ۹۳۶ قراردادونو په اړه معلومات شريک شوي او د تدارکاتو د مديريت په مرکزي سيستم کې د ټولټال ۱۰۹۶ قراردادونو د مستند کولو چارې بشپړې شوي.
  - د ګډې همغږۍ او نظارت د بورډ ۲۱ ناسته د ۲۰۱۸ کال د جولای په ۱۸ ترسره شوه خو د دولت د اصلاحاتو او د هغو شپږو تحويل شويو شيانو په اړه چې دولت يې د افغانستان په اړه د ۲۰۱۸ کال د ژينيو د وزيرانو د کچې د کنفرانس څخه د مخه د پلي کيدو ژمنه کړې، پرمختګ و ارزوي. دې پيښې د حکومتي چارواکو، نړيوالي ټولني د استازو، مدني ټولني او خصوصي سکتور لپاره يو پلاټفورم برابر کړ خو د مهمو لاسته راوړنو او ننګونو په اړه لرليدونه شريک کړي او همداراز د افغانستان لپاره د وړاندې تګ لپاره د لارو وړاندیز وکړي.
  - د نومبر په ۲۷ او ۲۸، ملګرو ملتونو او د افغانستان دولت د افغانستان په اړه د ژينيو د وزيرانو د کچې د کنفرانس په کوم کې چې ۶۷ غړو هيوادونو او ۴۰ نړيوالو سازمانونو ګډون کړی و، ګډه مشري وکړه. دې کنفرانس د نړيوالي ټولني او د حکومت لپاره يو فرصت را منځ ته کړ خو د حکومت د اصلاحاتو اجندا و ارزوي او هغه ژمنې چې تمويل کونکو د افغانستان سره کړي، بيا تاييد کړي. په ۲۰۱۶ کال کې د افغانستان په اړه د بروکسيل د کنفرانس نه وروسته د قانون د حاکميت، اساسي قانون جوړونې، حقونو او په حکومتولي کې د مشارکت په پراخو ساحو کې حکومت د تيرو دوو کلونو په ترڅ کې ترلاسه شوی پرمختګ وښود. د ترلاسه شوي پرمختګ سربيره، حکومت ويلې چې روانې شخړې، د نيستی لوړو کچو معارف ته محدود لاسرسي او محدودې زير بنا د حکومت هڅې د خطر سره مخ کړي.

د افغانستان د لومړنيو بونو او دوه اړخيزو ژمنو د پرمختګ د دوامداره ارزولو د تسهيل د يوې وسيلې په حيث او د کابل د بهير د ملاتړ په موخه د ګډې همغږۍ د نظارت د بورډ پياوړتيا

VIII. د مخدره توکو سره مبارزه

معيار: د ترياکو د کښت د کموالي، مخدره توکو د توليد او مخدره توکو د اعتياد په برخه کې دوامداره تمایل

د پرمختګ شاخصونه

د ترياکو د کښت، مخدره توکو د توليد او د اعتياد په کچه کې زياتوالی

مټريکس

- په ۲۰۱۸ کال کې، په افغانستان کې د کونارو کښت اټکل ۲۶۳۰۰۰ هیکتاره و، چې دا د ۲۰۱۷ کال د ۶۵۰۰۰ هیکتارو په پرتله ۲۰ سلنه کموالی ښيي. د دې کموالي سربيره، د ۲۰۱۸ کال کچه په ۲۰۱۴ کال کې د ۱۷ سلنې يا ۳۹۰۰۰ هیکتاره په واسطه د دريمې لوري کچې څخه اوږي. په ۲۰۱۸ کال کې د کونارو توليد اټکل ۶۴۰۰ ټنه و، دا د ۲۰۱۷ کال د ۹۰۰۰ ټنو توليد په پرتله ۲۹ سلنه کموالی ښيي. د هیکتار پر سر د ترياکو د خاشخاش د کښت او د ترياکو د محصول لاندې په سيمو کې د کموالي له امله توليد کم شوی.
- د ۲۰۱۷ کال د ورته مودې په پرتله په ۲۰۱۸ کال کې د ۳۴ ولايتونو له جملې څخه ۱۰ هغه د ترياکو څخه پاک ولايتونه وو. د نورستان ولايت بيرته د ترياکو څخه د پاک ولايت موقف ترلاسه کړ خو تخار ولايت چيرې ترياک نه کرل کيدل، په ځينو سيمو کې يې د ترياکو کښت ليدل شوی.
- په ۲۰۱۸ کال کې، د قانون پلي کونکي افغان چارواکو د مخدره توکو او جرمنو په وړاندې د ملگرو ملتونو د دفتر په ملاتړ د مخدره توکو په وړاندې د مبارزې ټولټال ۳۵۴۰ عمليات ترسره کړي چې په نتيجه کې يې ۵۰۵۸ کيلو گرامه هيرويين، ۱۷۵۷۶ کيلو گرامه مورفين، ۲۲۲۷۶ کيلوگرامه اوپيم، ۱۸۲ کيلو گرامه ميتامفيتامين، ۱۷۷۵۳۸ کيلو گرامه چرس، ۷۹۳۰۲ کيلو گرامه شاهدانه، د

methylenedioxymethamphetamine

(MDMA) ۲۴۵۸۷ ټابليټونه چې په افغانستان کې د K ټابليټونو په نوم يادېږي، ۶۳۶۲۷ ليټره جامع پيش ساخته کيمياوي توکي او ۱۰۴۲۵۲ ليټره مایع پيش ساخته کيمياوي توکي ضبط شوي دي. د دې عملياتو په نتيجه کې د هيرويينو د توليد ۳۳ لابر اتوارونه له منځه تللي، د مخدره توکو ۲۸ زيرمه ځايونه ويجاړ شوي او ۴۰۸۳ تورن کسان نيول شوي. د دې سربيره، د دې عملياتو په نتيجه کې ۶۰۲ نقلیه وسيلې، ۵۳۳ ميله وسلې، ۳۵۶۳ موبایلونه او ۲۰ قبضي مخابراتي نيول شوي. د دې عملياتو پر مهال، د افغان ملي دفاعي او

د قاچاق سره د مبارزې د هڅو او موثره مخنيوي په برخه کې زياتوالی

امنيتي ځواکونو پنځه غړي وژل شوي او ۱۱ نور ټپيان شوي.

● په ۲۰۱۸ کال کې، د هيواد د ۱۸ ولايتونو په ۳۵ ولسواليو کې د مخدره توکو او جرمونو په وړاندې د ملگرو ملتونو د دفتر د بديل پراختيايي پروژو له لارې ټولټال ۲۶۷۸۵ کورنۍ (۵۱۴۵ کورنۍ د کومو مشري چې د بنځو پر غاړه و) تر هدف لاندې نيولي، کومو چې په ۴۰۲ هيکتاره ځمکه ناقانونه توکي کرلي و، د ۸۵۳۱ کسانو لپاره يې د بشپړ وخت لپاره کارونه مهيا کړي و، او ۴.۲۲ ميليون ډالره عايدات را منځ ته کړي. د دې سربيره، د ټولنو پر بنسټ د کوچنۍ او منځنۍ کچې ۴۰۷۰ تصدي گانې را منځ ته کړي.

په هغو سيمو کې چې پخوا د تریاکو د کښت لپاره کاريدلي په ناقانونه کرنه او د خصوصي سرمايي د پانگوني په تړاو زياتوالی